

LYDEN AF GRØNLAND I DAG

GENERISK UNDERVISNINGSMATERIALE

DANSK 6.-10. KLASSE
MUSIK 6. KLASSE OG VALGFAG

TARRAK SOUND OF THE DAMNED

Levende
Musik i Skolen

LYDEN AF GRØNLAND I DAG

Dette materiale er udarbejdet af Levende Musik i Skolen (LMS). For at sikre den grønlandske stemme i produktionen af materialet har LMS lagt stor vægt på at have et tæt samarbejde med Arctic Sounds Management – Laura Lennert Jensen, Jacob Froberg og Simon Bekker.

Udviklingen af materialet er støttet af Undervisningsministeriets pulje til udarbejdelse og udbredelse af undervisningsmaterialer om det nutidige færøske og grønlandske samfund. Formålet med puljen er at fremme børn og unges kendskab til det nutidige færøske og grønlandske samfund og via øget kendskab medvirke til at reducere fordomme om det grønlandske og færøske folk. Det har LMS gjort via koncerter og mødet med grønlandske kunstnere samt tilhørende undervisningsmaterialer. Formålet med forløbet er at give eleverne et nuanceret indblik i og forståelse for de mekanismer, der er på spil i relationen mellem Grønland og Danmark. Undervisningsmaterialerne, som blev produceret til de to koncerter med Sound of the Damned og

Tarrak, er her omskrevet til et generisk materiale, med opgaver til dansk og musik på 6.-10. klassetrin og kan bruges i undervisningen uden en tilhørende koncert.

Med undervisningsmaterialet ønsker LMS at bidrage til at styrke de danske læreres vidensgrundlag, så de kan formidle et nuanceret og aktuelt billede af den nutidige grønlandske kultur til deres elever.

Materialet har til formål at understøtte en mere opdateret forståelse og dermed imødegå eventuelle forenkledede forestillinger, bias eller manglende kendskab, som kan forekomme i forbindelse med viden om Grønland og grønlændere.

INDHOLD

4 Sådan bruges materialet

- 5 Præsentation af TARRAK og
SOUND OF THE DAMNED

8 Viden om Grønland – Generelle tekster og opgaver

- 9 Hvad ved du om Grønland? – Kahoot
- 10 Facts om Grønland
- 12 Det grønlandske sprog
- 13 Podcasts om det grønlandske sprog
- 14 Kampen om Grønland

15 Undervisningsmateriale til DANSK 6.-10. klasse

- 16 Fælles Mål DANSK
- 17 Til dansklæreren TARRAK
- 19 Fire videoer om Grønland og Danmark
- 20 KALAK!
- 21 TUPILAK
- 26 En kreativ vinkel
- 30 Til dansklæreren
SOUND OF THE DAMNED
- 32 Sagn, myter og selvforståelse
- 33 Det grønlandske sagn og mytologiske
univers
- 34 Myten om Aningaaq og Maliina
- 37 Sagnet om Kaassassuk
- 41 Inuk Uummarit – Menneske vågn op!

44 Undervisningsmateriale til MUSIK 6. klasse og valgfag

- 45 Fælles Mål MUSIK
- 46 Til musiklæreren TARRAK
- 47 Læs om rap
- 48 Rappens elementer
- 51 Arbejd selv
- 52 Til musiklæreren
SOUND OF THE DAMNED
- 54 Dødsmetal som genre
- 55 Dødsmetal – Den mørke side af sindet
- 56 Formanalyse af Inuk Uummarit

SÅDAN BRUGES MATERIALET

Materialet er sammensat, så du kan plukke de opgaver, I har tid til, eller bruge et af de forløb, vi skitserer herunder.

PRÆSENTATION AF TARRAK OG SOUND OF THE DAMNED

Her præsenteres de 2 bands, hvis tekster og musik danner baggrund for det generiske materiale.

- Præsentation af TARRAK – se s. 6.
- Præsentation af SOUND OF THE DAMNED – se s. 7.

VIDEN OM GRØNLAND

Dette afsnit kan bruges i alle fag af lærere, som ønsker at engagere deres elever i Grønlands historie og nuværende forhold. Eleverne prøves af i en Kahoot om deres viden om Grønland. Derefter får de en lang række informationer om Grønland. Noget vidste de måske i forvejen, men meget er nok ny viden. Det grønlandske sprog, kalaallisut, præsenteres på flere måder, og til slut tages der forsigtigt hul på en samtale om Grønlands fremtid og muligheder i 'Kampen om Grønland'.

- Kahoot – se s. 9.
- Facts om Grønland – se s. 10.
- Det grønlandske sprog – se s. 12.
- Kampen om Grønland – se s. 14.

Lærerlink til
Kahooten
findes her:
bit.ly/4prHNdR

DANSK 6.-10. KLASSE

Eleverne kommer tæt på musikeren og rapperen Tarrak, hans sangtekster og ikke mindst det samfund, han kommer fra. I dansk materialet om Sound of the Damned arbejder eleverne med to grønlandske fortællinger, og de læser og arbejder analytisk med en af bandets tekster.

Brug alle opgaver eller dele heraf, så det passer til din elevgruppe og deres viden og baggrund.

- Fire videoer om Grønland og Danmark. Her tages et historisk perspektiv på en kolonialistisk fortid – se s. 19.
- Tupilak – et kritisk musikstykke af Tarrak – se s. 21.
- En kreativ vinkel. Her udfordres eleverne til at sætte sig i Tarraks sted i en nøglehulsopgave og en instagrampost – se s. 26.
- Der arbejdes med myter og fortælling, og eleverne kan enten selv læse eller lytte til oplæsning af to kernetekster fra grønlandsk kultur – se s. 32.
- Eleverne møder Sound of the Damned's kategoriske spørgsmål i nummeret 'Inuk Uummarit' – se s. 41.

MUSIK 6. KLASSE OG VALGFAG

Genren rap gennemgås, så eleverne bliver klædt på til selv at skrive en rap.

Eleverne får en indføring i dødsmetal som genre og får selv mulighed for at prøve kræfter med en formanalyse af nummeret 'Inuk Uummarit'. Det er klart, at der kan sondres mellem de opgaver, I ønsker at bruge, så de passer til jeres elevgruppe.

- Mød rim & rap-universet, og prøv selv at skabe en rap – se s. 47.
- Læs om dødsmetal og genretrekkene – se s. 54.
- Prøv kræfter med en formanalyse af 'Inuk Uummarit' – se s. 56.

**PRÆSENTATION AF
TARRAK OG
SOUND OF THE
DAMNED**

TARRAK

MUSIKEREN ER

Josef Tarrak-Petrussen aka Tarrak

Tarrak er en ung, grønlandsk rapper, som skriver og fremfører sine tekster på grønlandsk. Tarrak har i den grad blandet sig i debatten om Grønland, grønlandernes levevilkår og ikke mindst forholdet til Danmark. Gennem stærke grønlandske raptekster fremsætter han sine holdninger og kritik af den danske stat og opfordrer i den grad sine landsmænd til at tage ansvar og føle stolthed. Eleverne kommer tæt på musikeren Tarrak, hans sangtekster og ikke mindst det samfund, han kommer fra.

TARRAK FORTÆLLER

Da jeg var mindre, ville jeg være som en dansker. Jeg troede, man skulle være som dem for at blive til noget. Jeg ville se ud som dem, have det samme tøj på som dem og tale som dem. At være som en dansker var det længste, man kunne nå i min verden. For danskerne lever bedst, og de har de bedste muligheder i livet.

Mens jeg gik på efterskole i Danmark, begyndte jeg at ændre min selvopfattelse. Der fandt jeg for alvor ud af, at jeg var grønlander. Jeg følte mig anderledes, og jeg hørte de stereotype holdninger om grønlandere fra de andre elever.

Jeg er altid blevet kaldt Josef. Men i Danmark blev jeg bare kaldt 'grønlander'. Når man bare bliver kaldt det, så føler man, at man mister sin egen identitet. Sådan noget fucker altså lidt med en.

Det fik mig til at indse, at jeg burde vende det at være grønlander til noget, jeg kunne være stolt af. Alt det forsøger jeg at vise gennem mine sange og mine tatoveringer.

Jeg er et kæmpe raphoved, og det er den musikgenre, jeg er vokset op med. Mine sange er samfundskritiske og handler om de oplevelser, jeg har haft her i Grønland, men de handler også om, hvordan grønlandere og danskere ser på hinanden.

Jeg har to tatoveringer i ansigtet og en på fingrene. Det er traditionelle, grønlandske tatoveringer, som forsvandt, da danskerne koloniserede Grønland. Tatoveringerne symboliserer forskellige ting. Den på min næseryg, der ligner en bro, er en hyldest til de grønlandske åndemænd og symboliserer det at befinde sig i den åndelige verden og det at omgås andre mennesker.

Tarrak brød igennem i 2016 med sangen 'Tupilak' fra sit første album Fxgxs, som skabte stor debat i Grønland om forholdet mellem grønlandsk og dansk i uddannelsessystemet.

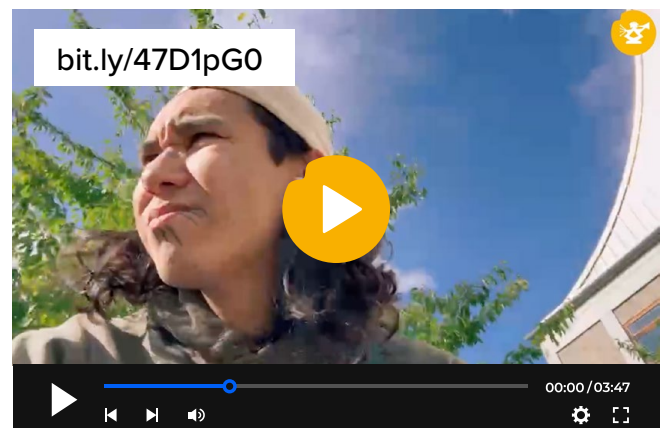
Tarrak er ofte samfundskritisk i sine tekster, som blandt andet omhandler sociale problemer, kolonialisme og forholdet mellem danskere og grønlandere.

Jeg fik tatoveringerne på næsen og hagen for at tage mit ansigt tilbage. Jeg vil være stolt af min etnicitet – af at være inuit – og stolt af mig selv.

Læs hele teksten her:

bit.ly/4mCnSYj

Silas Bay Nielsen

SOUND OF THE DAMNED

Foto: Pani Enequist

Musikerne er

- Tuka Allarnej Nielsen Lyberth: Trommer
- Hermann Josefsen: Bas
- Magnus Biilmann Trolle: Guitar
- Pani Enequist: Creative director, sanger, strube-sanger, qilaat og sangskriver
- Sebastian Enequist: Guitarist og sanger

Sound of the Damned er et ungt, grønlandsk metal-band kendt for deres fusion af dødsmetal og metalcore, kombineret med rå tekster om ungdom, grænser og identitet.

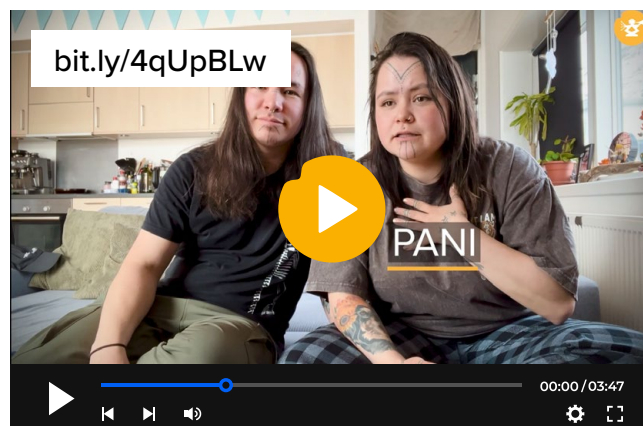
Bandet er dygtige performere og ser det som vigtigt at drage publikum med ind i deres musikalske univers, og bl.a. derfor bruger de makeup på scenen.

Makeuppen betyder ikke noget i sig selv, men de ser det som en del af deres performance på scenen, fordi de vil give publikum en fed oplevelse.

Bandet kan nogle gange føle, at makeuppen kan være en form for maske. Med makeup er de ikke længere bare deres hverdags-jeg, men bliver performere og musikere, der går på scenen og leverer en sej optræden. Så mens de lægger makeup, gør de sig også

mentalt klar til at gå på scenen. Når de har makeup på, ved de, at nu skal de snart optræde.

De er sammen, mens de lægger makeup og snakker om, at de skal optræde og får nerverne på plads.

A large, irregular orange shape, resembling a stylized drop or a cloud, centered on a white background. It has a smooth, rounded bottom and a more jagged, organic top edge.

VIDEN OM GRØNLAND

HVAD VED DU OM GRØNLAND?

EN INTRO TIL FORLØBET

Hvordan var dine egne og klas-sens svar sammenlignet med de unge menneskers i videoen? Er du overrasket over svarene?

Kahoot!

- **Begynd med at lave kahooten fælles i klassen.**

TV 2 Echo spurgte tilfældige danske unge om deres kendskab til Grønland. Se klippet og snak om spørgsmålene fælles på klassen
echo.tv2.dk/video/2025-01-15-echo-spurgte-danskere-hvor-meget-de-ved-om-groenland-6367118305112

- **Svar på spørgsmålene i mindre grupper af 3-4 elever.**

Måske kunne du genkende spørgsmålene fra kahooten i videoklippet. Det er nemlig samme spørgsmål, som klassen skulle svare på.

- **Del gruppernes svar fælles på klassen.**

Synes du, det er vigtigt, at de unge lærer mere om Grønland? Hvorfor mener du det?

Hvorfor skal vi overhovedet vide noget mere om Grønland?

Hvad ved du allerede om Grønland – ud over spørgsmålene fra kahooten? Hvor har du den viden fra?

Hvad er aktuelt i forhold til relationerne mellem Grønland og Danmark i øjeblikket?

Hvad mere vil du gerne lære om Grønland? Hvorfor?

Foto: Freepik

FACTS OM GRØNLAND

- **Gå sammen to og to. Læs punkterne herunder, og sammenlign dem med jeres egen hverdag.**
 - **Tal om, på hvilken måde en dansk og en grønlandsk hverdag skiller sig ud fra hinanden.**
- a. Grønland er verdens største ø, og der bor omkring 56.000 mennesker.
 - b. Grønland hedder Kalaallit Nunaat på grønlandsk, hvilket betyder 'grønlandernes land'.
 - c. Det tager cirka fire timer at flyve til Grønland fra Danmark, og tidsforskellen er tre timer, så når klokken er 12 middag i Danmark, er den 9 om morgenen i Grønland.
 - d. Alle byer i Grønland ligger ude ved kysten, og der bor ingen mennesker på midten. Der er indlandsisen nemlig, og der kan man ikke bo.
 - e. 'Inuk' betyder 'menneske' på grønlandsk og er også et almindeligt drengenavn. Inuk i flertal er 'inuit', som er betegnelsen for det oprindelige folk. Et almindeligt pigenavn i Grønland er Pipaluk, som betyder 'min fine lille ting'.
 - f. Grønlands areal er 2.166.000 km². Det er større end Frankrig, Tyskland, Spanien, Storbritannien, Italien, Grækenland, Schweiz og Belgien tilsammen. Find Google Maps frem, og kig på et kort over Grønland i punkt 6-12.
 - g. Det isfrie område af Grønland er 410.500 km². Det svarer til størrelsen af Norge eller næsten 10 gange Danmarks areal.
 - h. Grønland udgør 98,0% af det samlede areal af det danske kongerige.
 - i. De fleste byer ligger på vestkysten, på nær Tasilaq og Ittoqqortoormiit, som ligger på østkysten.
 - j. Den nordligste by i Grønland hedder Qaanaaq, og den sydligste by hedder Nanortalik.
 - k. De fem største byer i Grønland er:
 - Nuuk (ca. 19.000 indbyggere)
 - Sisimiut (ca. 5.600 indbyggere)
 - Ilulissat (ca. 4.700 indbyggere)
 - Aasiaat (ca. 3.000 indbyggere)
 - Qaqortoq (ca. 3.000 indbyggere)

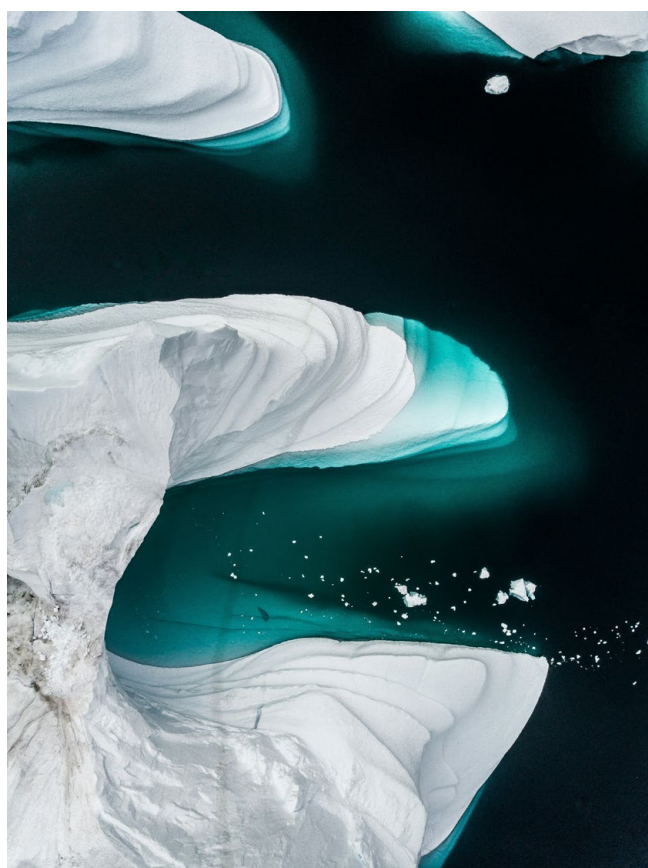
Foto: unsplash

Alle grønlandske stednavne fik danske navne under koloniseringen. Nu er Grønland og resten af verden vendt tilbage til de traditionelle, grønlandske navne.

- l. Der findes ingen veje eller tog mellem de forskellige byer i Grønland. Hvis man vil fra en by til en anden, skal man derfor sejle eller flyve.
- m. Et udvalg af de største virksomheder i Grønland:
 - Royal Greenland. Statsejet fiskerikoncern, der beskæftiger sig med fangst, forarbejdning og eksport af fisk og skaldyr til det globale marked.
 - KNI. En statsejet detailhandels- og logistikvirksomhed, der driver butikker og brændstofstationer i hele Grønland, især i mindre byer og bygder.
 - Polar Seafood. En af Grønlands største privatejede virksomheder, der beskæftiger sig med fiskeri, forarbejdning og eksport af fisk og skaldyr.
 - Pisiffik. En privat detailhandelskæde med supermarkeder og specialbutikker i Grønlands større byer, der tilbyder dagligvarer, elektronik, møbler og tøj.

FACTS OM GRØNLAND

- Air Greenland. Grønlands nationale flyselskab, der tilbyder passager- og fragtflyvninger internt i Grønland samt til og fra Danmark.
 - Royal Arctic Line. Et statsejet rederi, der har monopol på søfragt til og fra Grønland samt mellem grønlandske byer og bygder.
 - Nukissiorfiit. Statsejet energiselskab, der står for produktion og distribution af elektricitet, vand og varme i Grønland.
- a. I den nordlige del af Grønland kan man opleve vintermåneder, hvor solen ikke står op. Til gengæld går solen heller ikke ned i sommermånederne.
 - b. Grønlands nationaldag er den 21. juni – på årets længste dag. Den fejres typisk med arrangementer, musik og mange steder også sælfangstkonkurrencer, hvor man dyster om, hvem der først kan fange en sæl.
 - c. Det grønlandske parlament hedder Inatsisartut og er Grønlands folkevalgte forsamling, som svarer til det danske folketing. Der er 31 pladser i Inatsisartut, som blev grundlagt i forbindelse med loven om hjemmestyre den 1. maj 1979.
 - d. I Grønland kan man ofte opleve nordlys – ‘arsarnerit’ på grønlandsk – som er dansende, grønlig bølger på himlen om natten. Fænomenet opstår, fordi solen spredte elektriske partikler ud i rummet og laver forstyrrelser i jordens magnetfelt. Så nordlys er egentlig energirig partikelstråling, som opstår på grund af de magnetiske forstyrrelser.
 - e. Det oprindelige folk – inuit – troede, at nordlyset var de dødes sjæle, og derfor skulle man ikke tale om det, og man skulle undgå at drille nordlyset ved at vinke, fløjte eller synge under det for at undgå at gøre opmærksom på sin tilstedeværelse.

Fotos: unsplash

DET GRØNLANDSKE SPROG 1

Grønlandsk er grønlændernes sprog og hedder 'kalaallisut'.

Grønlandsk tales af ca. 50.000 mennesker i Grønland og ca. 20.000 mennesker i Danmark og er i den sprog-familie, der tales i hele det inuitiske område.

Der findes tre hoveddialekter på grønlandsk, nemlig nordgrønlandsk, vestgrønlandsk og østgrønlandsk. De tre dialekter er næsten lige så forskellige som dansk, norsk og svensk.

Grønlandsk er et 'polysyntetisk' sprog. Det betyder, at man har roden/stammen af et ord, og alt efter hvad man skal bruge ordet til, putter man forskellige endelser og tilhæng på. Det betyder, at ordene kan blive virkelig lange.

Er dette grønlandske ord verdens længste?

Nalunaarasuartaatilioqateeraliorfinnialik-kersaatiginialikkersaatilillaranatagoorunarsuarooq

Det er 94 bogstaver langt og betyder 'Endnu en gang forsøgte de at bygge en kæmpe radiostation, men det var tilsyneladende stadig kun på tegnebrættet.'

Grønlandsk er et meget lille sprog, som ikke undgår kontakt med omverdenen og påvirkninger udefra via globalisering. Derfor har der i Grønland været fokus på sprogbeskyttelse og debat om sprogets status i forhold til andre sprog.

UDTALE-HINTS

- to ens vokaler giver lang vokallyd
- to l'er giver 'læsp'
- k udtales g
- t udtales d
- p udtales b
- g udtales j-agtigt
- r udtales dybt nede i halsen
- q lukkelyd dybt nede i halsen

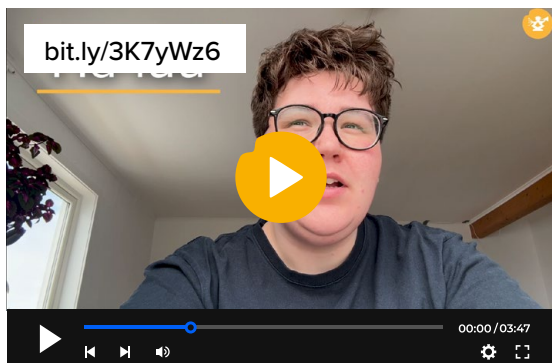
Hvis I er nysgerrige, kan I lytte til flere grønlandske ord og udtryk her: bit.ly/4kLwond

Foto: Presse

GRØNLANDSK VIDEO-ORDBOG

- Se videoen, hvor Laura, Pani, Sebastian og Angunnguaq udtaler nogle grønlandske ord, så I kan få et indtryk af sproget. Gå fx sammen to og to, og hjælp hinanden med udtalen.

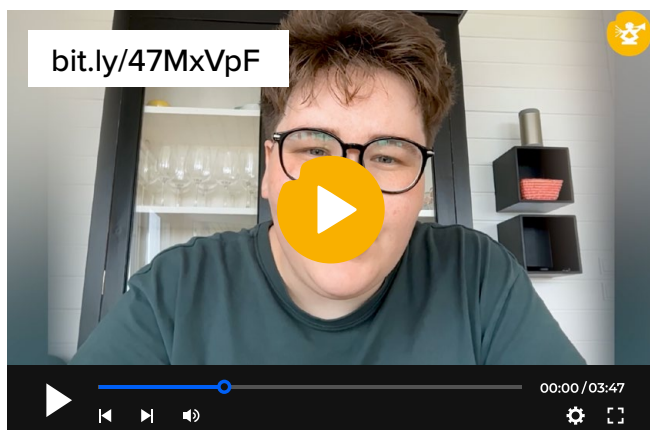
Laura Lennert Jensen er en udøvende grønlandsk musiker og spiller i forskellige bands. Udover det arbejder Laura også for Arctic Sounds – med både festivalen og deres management. Arctic Sounds er Grønlands største musikfestival, hvor der er fokus på grønlandsk, nordisk og inuitmusik.

Angunnguaq Larsen er rockmusiker (guitarist i bl.a. Kimia) og meget kendt skuespiller fra spillefilmen 'Anori', den nordiske serie 'Tynd is', fra DR's 'Borgen', hvor han spillede Grønlands landsstyreformand, fra den Oscar-nomimerede kortfilm 'Ivalu' og ikke mindst i HBO-serien 'True Detective'.

DET GRØNLANDSKE SPROG 2

BETYDNINGEN AF AT HAVE SIT EGET SPROG

Tarrak har skrevet mange tekster om, at grønlændere stilles dårligere, hvis de ikke kan dansk – i deres eget land. Konsekvensen bliver, at grønlænderne har ringere muligheder i forbindelse med fx uddannelse, men også i mange andre aspekter af livet i Grønland, hvor dansk ofte tales i fx administrationen, på sygehuset osv. Hvis man som grønlænder flytter til Danmark for fx at gå på efterskole, som Tarrak gjorde, så kommer man til næsten udelukkende at tale et fremmed sprog. Hvilken betydning kan det have for identitetsfølelsen?

I denne video fortæller Laura Lennert Jensen, som er en udøvende, grønlandsk musiker, om forholdet mellem grønlandsk og dansk sprog.

PODCASTS OM DET GRØNLANDSKE SPROG

NAPA er 'The Nordic Institute in Greenland'. NAPA er en institution, der arbejder med at støtte og stimulere det grønlandske og nordiske kulturliv, især for børn og unge. NAPA uddeler støtte og rådgiver om fondsansøgninger inden for det nordiske kulturområde og har støttet produktionen af disse podcasts om det grønlandske sprog.

- Lyt til podcastene, og mærk efter, hvordan det ville være, hvis det var dit eget sprog, der var 'i mindretal' i dit eget land.
- Hvis du har flere modersmål, så fortæl om dine erfaringer og om, hvordan du fordeler dine sprog, fx hjemme, i skolen, til sport eller andre steder.

Afsnit 1: Kan man glemme sit modersmål?

Afsnit 2: Er grønlandsk verdens sværeste sprog?

Afsnit 4: Hvad er dit yndlingsord på grønlandsk?

Foto: Presse

KAMPEN OM GRØNLAND

GRØNLAND MELLEM STORMAGTER OG SELVSTÆNDIGHED

Grønland er et land med store drømme – og store udfordringer. Mange grønlændere ønsker, at landet skal være helt selvstændigt og styre alt selv. I dag er Grønland en del af rigsfællesskabet med Danmark, som betyder, at Danmark stadig har ansvar for områder såsom udenrigspolitik, sikkerhedspolitik og valuta-politik. Men Grønland har allerede sit eget parlament og bestemmer over mange ting selv.

Samtidig spiller Grønland en vigtig rolle i verdenspolitikken. Øen ligger midt i Arktis – et område, som flere stormagter er meget interesserede i. USA har længe haft en stor militærbase i Pituffik (Thule), og nu vil landet have endnu mere indflydelse. De siger, at de vil beskytte området, men nogle mener, at det handler om magt og adgang til Grønlands naturressourcer.

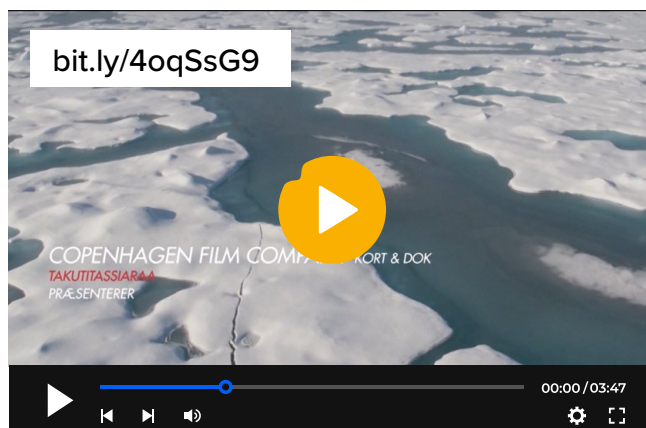
Derfor står Grønland i et svært dilemma: Skal de tage imod hjælp og støtte fra Danmark og måske USA – eller satse på fuld selvstændighed og klare sig selv? Grønlændere er stolte af deres sprog, kultur og natur, men økonomien er skrøbelig, og klimaet forandrer sig hurtigt.

Hvordan kan Grønland bevare sin frihed og samtidig samarbejde med de store lande omkring sig?
Hvad ville du selv vælge, hvis du stod i Grønlands situation?

Foto: Presse

I den anmelderroste film, 'Kampen om Grønland', følger man fire unge grønlandske aktivister, som kæmper for at skabe et bedre Grønland, men er uenige om vejen frem. Flertallet af grønlænderne ønsker selvstændighed efter 300 år som en del af Danmark. Skal man fortsat tale dansk på verdens største ø, og hvem må kalde sig grønlænder? Tarrak er en af de fire medvirkende.

A large, irregular orange shape with a smooth, organic edge, resembling a drop or a stylized letter 'C'. It is centered on a white background.

DANSK
6.-10. KLASSE

FÆLLES MÅL

DANSK 6.-10. KLASSE

KOMPETENCEOMRÅDE OG -MÅL

KOMPETENCEOMRÅDE

1. Læsning
2. Fremstilling
3. Fortolkning

KOMPETENCEMÅL

1. Eleven kan styre og regulere sin læseproces og diskutere teksters betydning i deres kontekst.
2. Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation.
3. Eleven kan forholde sig til kultur, identitet og sprog gennem systematisk undersøgelse og diskussion af litteratur og andre æstetiske tekster.

FÆRDIGHEDS- OG VIDENSOMRÅDE OG -MÅL

Perspektivering

Eleven kan sætte teksten i relation til aktuelle problemstillinger.

Eleven har viden om metoder til at sætte tekster i relation til aktuelle problemstillinger.

Sammenhæng

Eleven kan sætte tekster ind i sammenhæng.

Eleven har viden om sammenhæng mellem tekst og kontekst.

Fremstilling

Eleven kan fremstille større multimodale produktioner.

Eleven har viden om virkemidler, grafisk design og efterproduktion.

EKSEMPLER PÅ LÆRINGSMÅL

1. Eleven har kendskab til oprindelig grønlandsk kultur
2. Eleven kan deltage i samtaler om kulturelle konflikter.

BEMÆRK

Ovenstående Fælles Mål er eksemplariske og dækker ikke nødvendigvis hele målgruppen for skolekoncerten. Til gengæld er opgaverne i undervisningsmaterialet enkle at justere i sværhedsgrad og kan tilpasses alle klassetrin i pågældende målgruppe. De udvalgte målpå er med andre ord ikke udtømmende for materialets relevans.

TIL DANSKLÆREREN

I løbet af det seneste stykke tid har der af flere forskellige årsager været et øget fokus på Grønland. Et kæmpestort land, langt mod nord, en del af rigsfællesskabet – men alligevel så ukendt for mange i Danmark.

I materialet er der flere forskellige slags opgaver. Udvælg og brug de opgaver, som passer til klassen.

I de seneste år har Tarrak været en fremtrædende person, når det kommer til debatten om nutidens Grønland og det grønlandske samfund. Gennem sine samfundskritiske raptekster, teater og meget andet har han været med til at sætte grønlandske folks udfordringer på dagsordenen.

Men hvad ved eleverne om Grønland? Hvorfor er det overhovedet vigtigt, at eleverne får kendskab til Grønland i dag? Og hvad er det, Tarrak kritiserer i sine tekster?

SÅDAN ER MATERIALET BYGGET OP:

Lidt baggrund

For at kunne forstå Tarraks tekster og synspunkter er det vigtigt, at eleverne har en indsigt i, hvordan nutidens Grønland blev formet efter 2. Verdenskrig. Der er givet 4 korte videoer, som hver især omhandler nogle forskellige temaer fra den tid.

Arbejd med videoerne således:

- Se en video ad gangen fælles i klassen.
- Lad eleverne arbejde sammen to og to og svare på spørgsmålene.
- Saml op, og gennemgå elevernes svar.
- Lad eleverne finde og sætte sig sammen med en ny samarbejdspartner.
- Se den næste video.
- Lad eleverne arbejde sammen to og to og svare på spørgsmålene.
- Saml op, og gennemgå elevernes svar.
- Gentag ovenstående med de resterende to videoer.

Foto: Laura Lennert Jensen

Har I adgang til YouTube på jeres skole, findes en god kort animationsfilm 'Danmarks og Grønlands forhold', produceret af DR-UI-tra, som med fordel kan vises til eleverne i forbindelse med at forklare begrebet 'rigsfællesskab'.

TIL DANSKLÆREREN – FORTSAT

Kalak

Her er der givet en artikel, som eleverne skal læse for at få et nærmere kendskab til Tarrak, hans musik og værdier. Der er givet opgaver af analysemæssig karakter, som eleverne skal løse sammen i mindre grupper, efter de har læst artiklen. Gennemgå elevernes svar i klassen. Artiklen kan opgives til pensum.

Tupilak

Tupilak hedder sangen, som for alvor gjorde Tarrak kendt. I dette afsnit er sangteksten givet i både grønlandsk og dansk version. Ligeledes findes link til Tarraks musikvideo, så eleverne kan opleve det nummer, som satte gang i Tarraks karriere. Lad eleverne læse teksten og opleve musikvideoen og derefter løse de stillede opgaver i mindre grupper.

En kreativ vinkel

Derefter er givet to kreative opgaver, hvor eleverne aktivt skal inddrage deres nyerhvervede viden om Grønland og Tarrak. Præsenter eleverne for begge opgaver, og lad dem vælge, hvilken opgave de ønsker at løse for at give dem mere medbestemmelse i deres egen læringsproces. Lav denne del af forløbet efter koncerten.

Danskfaglige områder, som berøres i dette materiale:

Brugs- og fagtekster – Portrætartikel	‘Som den første grønlandske rapper på Roskilde Festival sætter Tarrak fingeren på Danmarks kolonialistiske fortid.’ – (5.2 ns)
Skønlitteratur – Sangtekster	‘Tupilak’ – (1.0 ns)

Portrætartikel og sangtekst*, som berøres i dette materiale, kan med fordel bruges som opgaver og fordybelsesområder til eksamen.

*I materialet findes sangteksten på grønlandsk og i en dansk oversættelse. Da det er en autoriseret oversættelse af sangteksten fra grønlandsk til dansk, kan den bruges til pensumopgaver til eksamen.

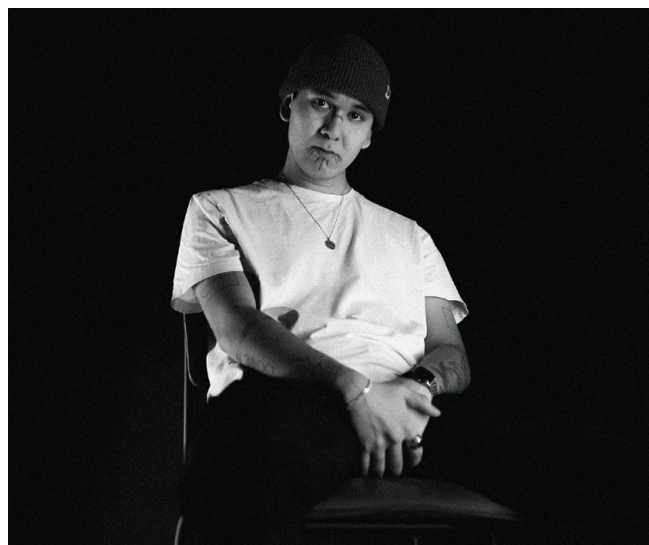

Foto: Bolt Lamar

Opgave 1 – Kig ind ad nøglehullet

Her skal eleverne forestille sig, at de kigger ind ad et nøglehul til nutidens Grønland. Hvad kan de se? Baseret på den viden, som de har fået om Grønland og det grønlandske samfund, skal de udfylde arbejdsarket, hvor der er gengivet et tomt nøglehul. Eleverne kan enten tegne, male, lave collage eller lign. Print gerne arbejdsarket ud på A3. Eleverne kan også vælge at downloade arbejdsarket, hvis de hellere vil arbejde på computeren. Arbejdsarket findes på s. 28.

Opgave 2 – Lav Tarraks næste instagram post

Tarrak bruger sin instagram til at dele billeder fra forskellige koncerter, som han har spillet, men også til at dele videoer, hvor han fortæller om sine samfundsmæssige refleksioner, meninger og holdninger. Her skal eleverne bruge deres nye viden om Tarrak og Grønland, forestille sig, at de er Tarrak og lave et fiktivt instagram-opslag fra en dag i hans liv. Hvordan vil det instagram-opslag se ud? På s. 29 er der en tom instagramskabelon, som eleverne kan bruge til opgaven. Lad dem downloade den tomme skabelon og udfylde de tomme steder, så det kommer til at ligne et ægte instagram-opslag.

FIRE VIDEOER OM GRØNLAND OG DANMARK

Tarrak er en ung, grønlandsk rapper, som er en meget synlig person i debatten om nutidens Grønland. Gennem sine samfundskritiske raptekster, teater og meget andet er han med til at sætte fokus på det moderne Grønland, grønlændernes frihed og landets rettigheder. Men hvad er det, Tarrak kritiserer? Hvad er der sket? Hvordan er forholdet mellem Grønland og Danmark?

- **Se videoerne fælles i klassen, og arbejd med opgaverne på denne måde:**
 - a. Se en video ad gangen fælles i klassen.
 - b. Arbejd sammen to og to, og svar på spørgsmålene mundtligt.
 - c. Del jeres svar fælles på klassen.
 - d. Se den næste video.
 - e. Find en ny samarbejdspartner, og svar på spørgsmålene mundtligt.
 - f. Del jeres svar på klassen.
 - g. Gentag arbejdsgangen med at se filmen, arbejd sammen med en ny samarbejdspartner, og del jeres svar i klassen.

Spørgsmål til video 1 'Fra kolonisering til 2. Verdenskrig'

SE VIDEO HER

- Hvornår koloniserede Danmark Grønland? Hvor længe siden er det nu?
- Hvilke strenge regler indførte man i 1721, og hvorfor?
- Hvordan var Danmarks relation til Grønland under 2. Verdenskrig?
- Hvad skete det med relationen til Grønland efter 2. Verdenskrig?

Spørgsmål til video 2: 'Danisering'

SE VIDEO HER

- Hvad var Blok P, og hvorfor blev den bygget?
- Hvordan gik moderniseringen af Grønland den gang? Hvorfor?
- Hvordan havde grønlænderne det med at bo i lejligheder?
- Hvordan vil du selv have det med, at nogle folk udefra tvang dig og din familie til at bo et andet sted? Hvorfor vil du have det sådan?

Spørgsmål til video 3: 'Eksperimentet i 1951'

SE VIDEO HER

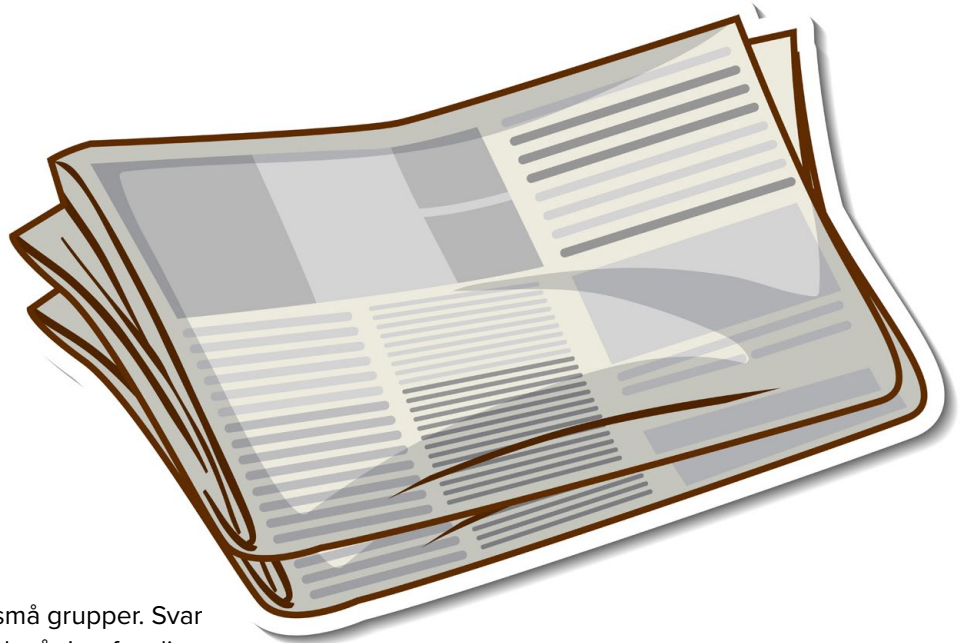
- Hvad gik eksperimentet ud på? Hvem var med, og hvorfor udførte man det?
- Hvordan gik det med eksperimentet?
- Hvordan vil du føle det, hvis du eller en af dine søskende blev tvunget væk fra familien til et andet land?
- Hvad mener du om, at den danske stat først gav en undskyldning til de udsatte børn og deres familier efter 71 år? Hvorfor mener du det?

Spørgsmål til video 4: 'Grønland i dag'

SE VIDEO HER

- Hvilken ny situation står Grønland i i dag?
- Hvilke udfordringer kan der være i den proces, de står overfor?
- Hvad vil dine råd være til Danmark og Grønland? Hvorfor mener du det?

- Klik på linket, og læs artiklen i små grupper. Svar på de nedenstående spørgsmål, når I er færdige med at læse.
globalnyt.dk/som-den-foerste-groenlandske-rapper-paa-roskilde-festival-saetter-tarrak-fingeren-paa-danmarks-kolonialistiske-nutid/
- Opret et fælles dokument på jeres computere, kopier spørgsmålene derover, og skriv jeres svar.

Kort om artiklen:

- Hvad hedder den?
- Hvem har skrevet den?
- Hvornår er den skrevet?
- Hvor er den bragt?
- Hvilken artikelgenre er der tale om? (F.eks. nyhedsartikel, baggrundsartikel, feature).

Beskriv layout:

- F.eks. rubrik, underrubrik, blikfang, citater. Hvad handler artiklen om? Find og gengiv de forskellige kritikpunkter, som Tarrak fremsætter i denne artikel.

Vinkling:

- Hvordan er artiklet vinklet? Giv eksempler fra teksten?
- Hvordan er sproget i artiklen?
- Hvilken appelform bliver brugt i artiklen? Hvorfor gøres der netop brug af den? (Læs mere om appelformer her indidansk.dk/3-appelformer)

- Hvad betyder hans KALAK? Hvorfor har han det skrevet på sit bryst?
- Hvad gjorde mest indtryk på jer? Hvorfor?
- Hvilket indtryk har I fået af Tarrak efter at have læst denne artikel?
- Hvem er modtagerne af denne artikel? Hvorfor?
- Har artiklen stor relevans for dagens danske samfund? Hvorfor?

Del jeres svar fælles på klassen, når alle elever er færdige med opgaverne.

TUPILAK

Det var netop denne sang, som var Tarraks gennem-brudshit tilbage i 2016. Sangen og musikvideoen gik viralt og var med til at skabe et stort fokus på forholdet mellem Grønland og Danmark.

Sangteksten

På næste side kan I finde sangteksten til 'Tupilak'.

- Arbejd sammen to og to, og prøv at læse første strofe af sangteksten på grønlandsk. Har I mod på det, må I gerne kaste jer ud i at læse hele den grønlandske tekst.
Læs herefter den danske oversættelse.
Lav bagefter opgaverne, som kommer efter sangteksten.

Foto: wiki commons

Qallunaat ornissavaatsit aapallutik
Oqassapput naalallutit
Qassissaa misigivara taamaattut
Taajorlunga saallunga
Anaallunga oqassapput
"Nuannarinngilakka kalaallit eqqarsarneri"
Ilinniartitsisup taama oqarfigaanga
Nipangersimajuaannarsinnaanata

Nazistit ilisarnaataat matunni
Ajunngilarmi kalaaleq saninni
Akinni isikkorluttorsuit
Kalaaliunera pillugut taajorlunga
Eskimo perker, Arctic Abe
Nilliaannarit "jeg vil aldrig tabe"
Qallunaaq tass taan tupilaannaavoq
Tupilaannaavoq

Tupilak

Ilinniassagaan maan qallunaat nalugaan
ingerlariaqqissinnaanani
Qallunaat nalugun kalaallisut
tigusaaginnarsinnaalluni
Taamatut uagut inooriaaseqarpugut
Allat nunat oqaasii nalunngikkaanni
aatsaat tigusaasinnaalluni

Sunaana kommune, sunaana nunarput
Qallunaat tikikkun uagut qungujulluta
Kalaaleq hjemløs toqoqqunnaarlugu
Han fortjener ikke at leve!

*Der ligger en meget beruset herre og sover midt på jorden.
Ja, er han dansk eller grønlander eller hvad er han?

Qas minut aatsaat aatilluni
Suunngitsutut taatilluni
Imerajuttutut vakaasutut inissitaavugut
isigisaavugut, suligisaavugut?

Tupilak

Qallunaat kisiat pisuutinngilakka
Kalaallit taakani imerajuuginnat
Tamatta ajortutut isikkoqartilluta
Taartilluta nunatsinnut uterluta
imminnut ammut isigilersimalluta
Misigilersimalluta suunngitsutut
Sumiippugut ingerlaarfitsinni
Kalaaleq makigit, akigit, kamagit, sanagit
nammineersinnaalutit
pisinnaallutit paasitilaarlugu
itinaarlugu nakkarsinnaaneq
qulaaniit ammut isigivaatigut

Taakanilu ilaa qaqqaqarnani
Kisiat aatsaat maani malugigaanni
takusinnaanngilaammi suunersugut
Uangam oqassaanga tupilaavugut

Tupilak

Danskere kommer med deres attitude
siger du skal opføre dig ordentligt
Jeg har oplevet det mange gange før
De kalder mig ting til mit ansigt
Siger jeg er en lort
"Jeg kan ikke lide grønlanderes tankegang"
sagde min lærer til mig
Vi kan ikke bare være stille

Nazikors på min dør
Godt at have en grønlander ved min side
Når der er dømmende øjne
De kalder mig racistiske ting
Eskimo perker, arktisk abe
Bare råb "Jeg vil aldrig tabe"
Danskeren er bare en tupilak
Bare en tupilak

Tupilak

Hvis man skal uddanne sig her og ikke kan dansk
så kan man ikke komme videre
Hvis en dansker ikke kan grønlandsk
bliver de optaget med det samme
Det er sådan vi lever
først hvis du kan et andet lands sprog
kan du blive optaget

Hvad er det for en kommune, hvad er det for et land?
Vi byder danskere velkommen,
Men de siger at hjemløse grønlandere bare kan dø
"Han fortjener ikke at leve"

*Der ligger en meget beruset herre og sover midt på jorden.
Ja, er han dansk eller grønlander eller hvad er han?*

Han blev først hentet efter flere minutter
De siger vi er ingenting
Siger vi er alkoholikere
ser på os sådan - Er vi stadig koloniseret?

Jeg bebrejder ikke kun danskere
Der er alkoholiske grønlandere i Danmark
Får os alle til at se dårligt ud
Vi kommer fra ødelagte hjem
ser ned på os selv
Føler vi er ingenting
Hvor er vi på vores vej?
Grønlander, vågn op, svar igen, vær vred, skab noget
lad dem forstå
at du godt kan
Lad ikke dig selv falde for dybt
De ser ned på os deroppefra

Og derovre er der jo ingen fjelde
Og de kan ikke se eller føle
hvad vi er
Men jeg siger vi er tupilak

Tupilak

* Citatet refererer til en hændelse en kold efterårsdag i 2014, hvor en dansk kvinde ringede til Københavns Politi efter hjælp, da hun fandt en beruset, livløs ung mand på jorden.

“Da hun talte med politiet, spurgte de hende om manden var dansk eller grønlandsk. Herefter sagde de, at de ville sende en patruljevogn, men først efter flere opkald ankom de til stedet – omkring 40 minutter efter Kirstine Løvdal Nielsen første gang ringede. Senere tilkaldte politiet en ambulance, der erklærede Daniel død.”

kilde: www.dr.dk/nyheder/indland/hoer-lyden-her-spoerger-politiet-om-hjemloese-daniel-er-groenlaender

- Snak om i gruppen:
 - Hvordan var det at læse højt på grønlandsk? Hvorfor?
 - Hvordan adskiller den grønlandske tekst sig fra den danske? Hvad lægger I især mærke til?
 - Er der nogle grønlandske ord, som minder om danske ord? Kan I genkende nogle danske ord i den grønlandske tekst?
 - Tror I, at en grønlænder vil kunne forstå jer, hvis I læste teksten op for dem? Hvorfor?
 - Mener I, at elever i Danmark skal lære grønlandsk i skolen, ligesom grønlandske børn lærer dansk i Grønland? Hvorfor?

Foto: Josef Tarrak-Petrussen

- **Arbejd videre i samme grupper, og svar på spørgsmålene.**

Opret et fælles dokument på jeres computere, kopier spørgsmålene derover, og skriv eller indtal jeres svar:

- Hvordan er tekstens komposition? (Strofer, vers.)
- Hvad handler denne sang om?
- Hvordan er stemningen i sangen? Find eksempler i teksten.
- Hvem er modtagerne, og hvad er tekstens budskab, og er det relevant?
- Hvordan er sproget og brugen af sproglige virkemidler? (Meget poetisk, hårde ord, fyldt med symboler, metaforer, nemt at forstå etc.) Hvorfor er det det?
- Undersøg: Hvad er en tupilak?
- Hvorfor har Tarrak inddraget 'tupilak' i teksten? Hvad er den et symbol på?
- Hvorfor står Tarrak foran statuen af Hans Egede i musikvideoen?
- I musikvideoen optræder der nogle ansigter i de små breaks i teksten. Hvorfor er de med? Hvad er de med til at tilføre musikvideoen?
- Hele sangen er på grønlandsk, bortset fra det lille klip af en telefonsamtale, som er på dansk. Hvad gør det for sangen, at netop dette stykke er på dansk?

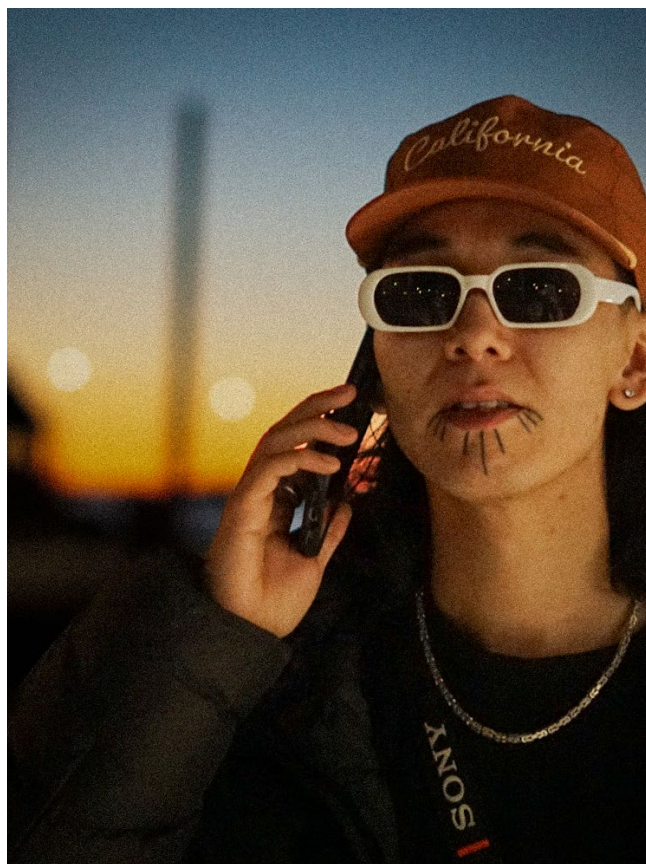
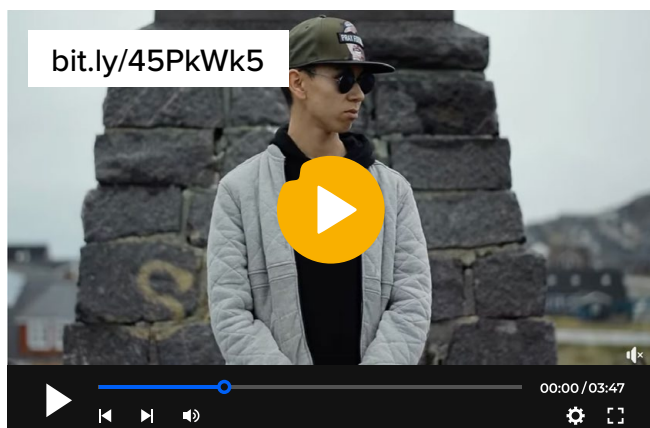

Foto: Laura Lennert Jensen

På linket kan I finde musikvideoen til 'Tupilak', som Tarrak har delt på sin facebookside i 2016. Og som I kan se, er videoen blevet set af over 142.000 mennesker. Klik på linket, og se Tarrak rappe sangen.

Tarrak har brugt denne sekvens i musikvideoen, mens man kan høre telefonsamtalen mellem en dansk kvinde og politiet.

- Beskriv dette billede ud fra
 - Billedbeskrøvelse (se mere på indidansk.dk/billedbeskrivelse/)
 - Kamera-vinkel (se mere på indidansk.dk/kamera-vinkel/)
 - Lys (se mere på indidansk.dk/lys/)
 - Farver (se mere på indidansk.dk/farver/)
 - Symboler (se mere på indidansk.dk/symboler/)
- Hvad er jeres mening om sangteksten og musikvideoen? Hvorfor?
- Hvordan lyder sangen på det grønlandske sprog? Er der ord, som I kan forstå eller genkende fra dansk?
- Del jeres svar fælles i klassen, når alle grupper er færdige.

EN KREATIV VINKEL 1

I den sidste del af dette forløb skal du med baggrund i den nye viden, som du har fået om Grønland, lave en af de følgende to opgaver.

- Begynd med at skabe et overblik over den nye viden, du har fået om Grønland. Opret et dokument, kopier følgende skema over i dokumentet, og skriv dine svar som stikord i felterne for at hjælpe dig selv med at skabe et overblik:

Hvilken ny viden har jeg fået om Grønland og Tarrak efter:			
at have set de korte videoer i kapitlet 'lidt baggrund'.	at have læst artiklen i Globalnyt.	at have set videoen med Tarrak.	at have læst, arbejdet med og set musikvideoen 'Tupilak'.

- Efter du har udfyldt skemaet – læs de to følgende opgavebeskrivelser, og vælg en af opgaverne, som du ønsker at løse. Du skal aktivt bruge elementer af den nye viden, du har fået om Grønland og Tarrak, til at løse denne opgave.

Opgave 1: Kig ind ad nøglehullet

Forestil dig, at du kigger ind ad et nøglehul til nutidens Grønland. Hvad kan du se? Baseret på den viden, som du har fået om Grønland og det grønlandske samfund, skal du nu udfylde arbejdsarket, hvor der er gengivet et tomt nøglehul. Du kan enten tegne, male, lave collage osv. Du kan enten få en udprintet version af din lærer eller downloade illustrationen på s. 28 og bruge den, hvis du vil arbejde på computeren.

Hjælpe spørgsmål, som du kan bruge:

- Hvad vil du se?
- Hvorfor vil du se det?
- Hvem er med på billedet?
- Hvorfor er de det?
- Hvilken tidsalder kan du se?
- etc.

Opgave 2: Lav Tarraks næste instapost

Tarrak bruger sin instagram til at dele billeder fra forskellige koncerter, som han har spillet, men også til at dele videoer, hvor han fortæller sine samfundsmæssige refleksioner, meninger og holdninger. Brug din nye viden om Tarrak og Grønland. Forestil dig, at du er Tarrak, og lav et fiktivt instagramopslag. Hvordan vil det se ud? På s. 29 er der en tom instagramskabelon, som du kan bruge. Download den tomme skabelon, og udfyld de tomme steder, så det kommer til at ligne en ægte instapost.

Hjælpe spørgsmål, som du kan bruge:

- Hvad vil der være på instaposten?
- Hvorfor ville Tarrak vælge det?
- Hvor er billedet taget henne?
- Hvorfor vil Tarrak netop bringe det billede?
- Hvad skal der stå? Hvorfor skal teksten være lige præcis det?
- Hvilke hashtags vil du bruge?

Præsenter jeres værker i mindre grupper, når alle elever er færdige.

EN KREATIV VINKEL 2

Præsentation af jeres værker

Når alle er færdige med deres valgte kreative opgaver, skal du præsentere dit værk til elever i en anden klasse end din egen. Det kan være eleverne i parallelklassen, venskabsklassen eller andet.

Det er ikke sikkert, at de andre elever har arbejdet med Grønland og Tarrak i deres timer. Derfor er det vigtigt, at du er tydelig om, hvad du gerne vil formidle.

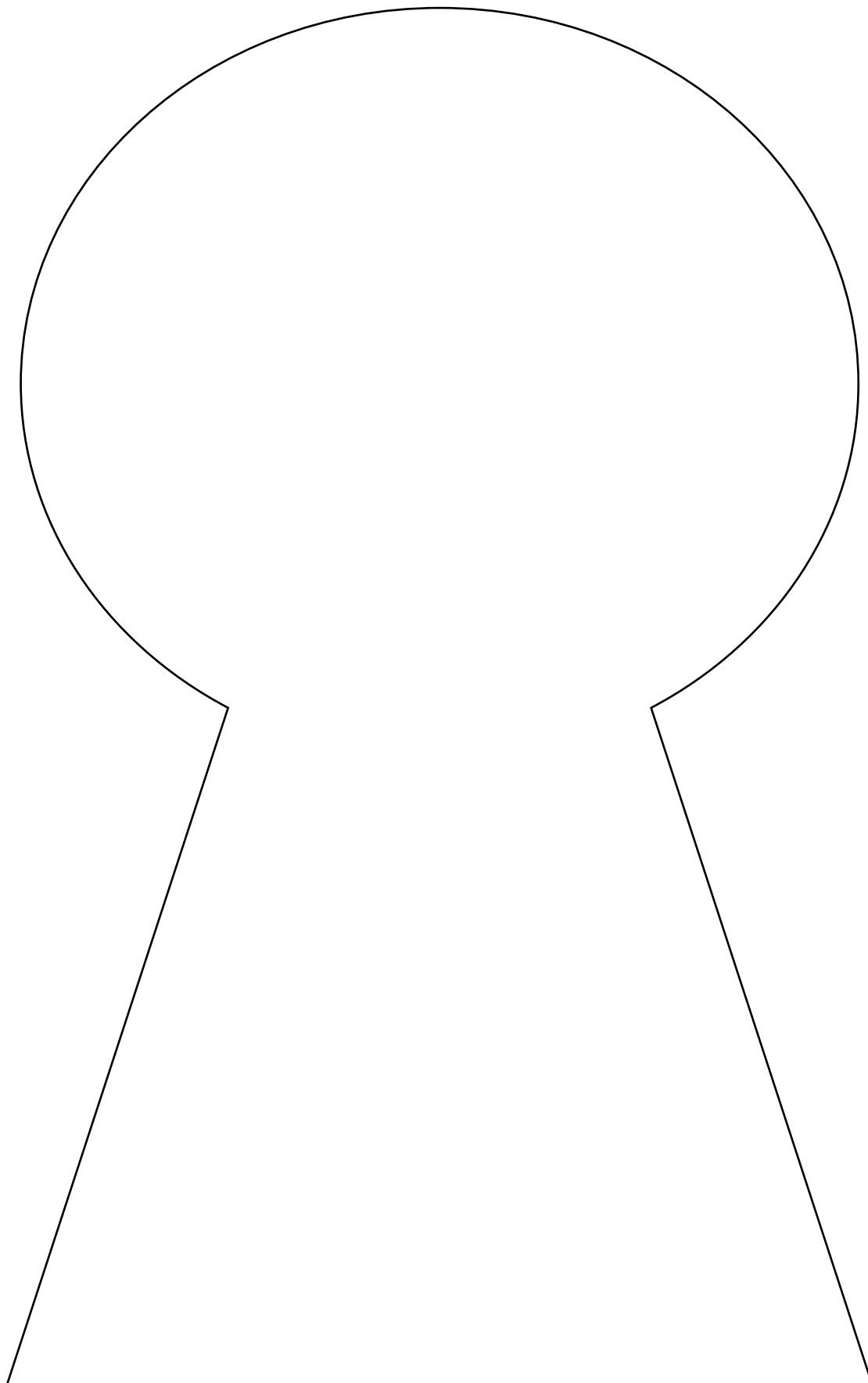
Brug PowerPoint, Prezi eller et andet program, du kender godt, til at lave din præsentation. Brug nedenstående spørgsmål at støtte dig til:

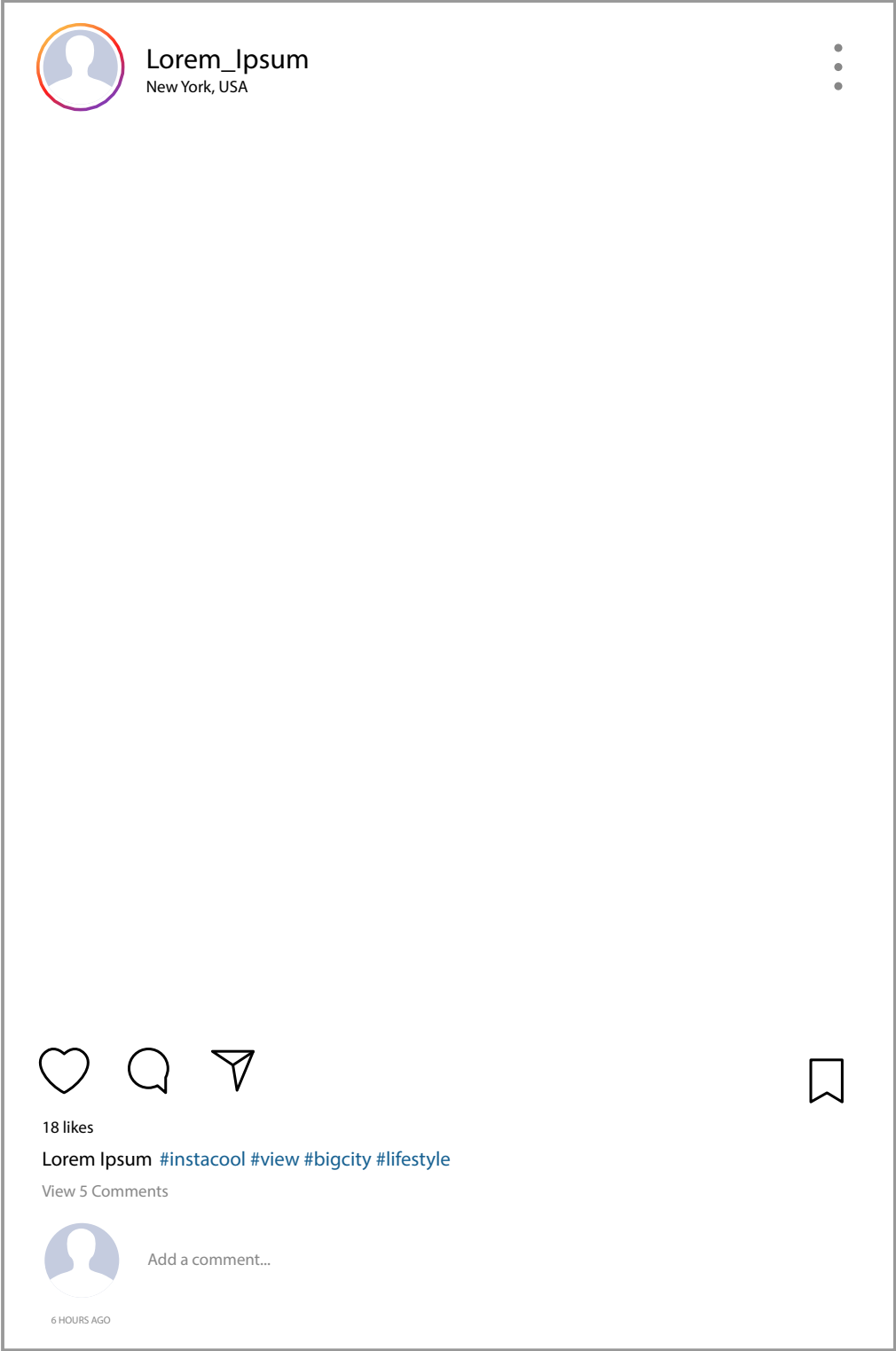
- Hvem er Josef Tarrak?
- Hvor kommer han fra?
- Hvordan er hans musik?
- Hvad handler hans musik om?
- Hvordan er forholdet mellem Grønland og Danmark?
- Hvorfor er det blevet sådan?
- Hvilken kreativ opgave valgte du at løse?
- Hvad kan man se på dit billede?
- Hvorfor har du netop valgt at tage de ting med?
- Hvad er det mest vigtige, du har fået ud af dette forløb? Hvorfor er det det?
- Mener du, at det er vigtigt, at elever i Danmark skal lære mere om Grønland? Hvorfor?

KIG IND AD NØGLEHULLET

ELEVARK

LAV TARRAKS NYE INSTAPOST

TIL DANSKLÆREREN 1

SOUND OF THE DAMNED

Foto: Pani Enequist

Sagn, myter og folkeeventyr har altid været en stor del af enhver kultur. Selvom de er blevet fortalt i vores forfædres tid, virker de som et fundament i dannelsen af en kulturel og national identitet for mennesker forskellige steder i verden, og også i Danmark. Hvor mange gange har vi ikke sunget med på *“... og det er Frejas sal, og det er Frejas sal”* i vores tid? Her er teksten skrevet i 1819, og der optræder en mytisk figur fra den nordiske mytologi, nemlig Freja, som er fra endnu ældre tid.

Sagn og myter er en vigtig del af den grønlandske kultur. Selv den dag i dag føler mange grønlændere, at forfædrenes fortællinger er med til at danne et kulturelt fællesskab, som er vigtigt for deres selvforståelse og nationale identitet.

Den danske kolonisering af Grønland fandt sted tilbage i 1721, og her havde den dansk-norske præst, Hans Egede, en førende rolle i indsatsen med at nedlægge den oprindelige grønlandske inuit-religion og få det oprindelige folk omvendt til at blive kristne, fordi det daværende danske styre mente, det var den rigtige

måde at leve på. Så sent som i 1950'erne og 1960'erne oplevede grønlandske børn at blive sendt til Danmark for at lære dansk og at være danske, hvorefter de blev sendt retur til Grønland, hvor de kunne være med til at vise deres forældre og de ældre grønlændere, hvordan man skulle leve for at være en ægte dansker. Alt dette var med til at give en oplevelse af at blive undertrykt i eget land, og mange grønlændere oplever, at det har givet fatale konsekvenser og følelsen af at få fjernet deres identiteter.

Vi er nu i en brydningstid, hvor vi oplever, at flere og flere grønlændere siger fra og søger tilbage til deres gamle rødder, til deres forfædres fortællinger og skikke for derigennem at finde et fællesskab og en samhørighed af, hvad der oprindeligt var med til at skabe dem som nation og grønlændere.

Det vil I også opleve i flere af bandets tekster, hvori der er flere referencer til de gamle fortællinger og forskellige sagnfigurer.

TIL DANSKLÆREREN 2

SOUND OF THE DAMNED

Om materialet

Dette materiale tager netop udgangspunkt i gamle sagn og myter fra Grønland. Genrerne i sig selv er tæt beslægtet med folkeeventyr. Derfor bliver der lagt op til, at eleverne skal læse eller lytte til myten om 'Aningaaq og Maliina' og sagnet om 'Kaassassuk', som de efterfølgende skal arbejde analytisk med. Begge fortællinger er gengivet med tekst og som lydfiler, hvor fortællingerne bliver læst op af Laura Lennert Jensen. Lydfilerne med oplæsning findes på s. 34 og 37.

Herefter skal eleverne læse en af bandets sangtekster, hvori der er tydelige referencer til flere sagnfigurer. Sangteksten er både givet i den oprindelige form på grønlandsk og med en dansk version, som er oversat af Laura Lennert Jensen.

Danskfaglige områder, som materialet kommer igennem:

Skønlitteratur	
Folkeeventyr	Fortællingen om Aningaaq og Maliina (1,5 ns)
	Kaassassuk (2.5 ns)
Sangtekst	Inuk Uummarit (0,7 ns)

Teksterne og sangteksten*, som berøres i dette materiale, kan med fordel bruges som opgivelser og fordybelsesområder til eksamen.

*I materialet findes sangteksten på grønlandsk og i en dansk oversættelse. Da det er en autoriseret oversættelse af sangteksten fra grønlandsk til dansk, kan den bruges til pensumopgivelser til eksamen.

Foto: Birte Olsen

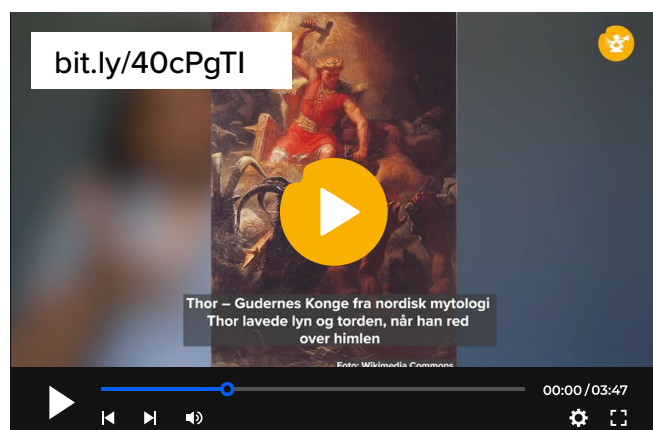
Laura Lennert Jensen er en udøvende grønlandsk musiker og spiller i forskellige bands. Udover det arbejder Laura også for Arctic Sounds – med både festivalen og deres management. Arctic Sounds er Grønlands største musikfestival, hvor der er fokus på grønlandsk, nordisk og inuitmusik.

Stor tak til Laura Lennert Jensen for at have været en stor hjælp og sparringspartner i udarbejdelsen af dette materiale.

SAGN, MYTER OG SELVFORSTÅELSE

Se videoen 'Sagn, myter og selvforståelse' fælles i klassen.

Svar herefter på spørgsmålene.

Snak sammen 2 og 2

- Hvilke nye ting har du lært om Grønland efter at have set videoen?
- Hvilke myter og sagn kender du? Det kan både være fra den nordiske mytologi eller fra andre steder i verden.
- Hvor kender du dem fra? (Har du læst nogle selv, har du fået fortalt dem som barn?)
- Er der en myte eller et sagn, som du husker mest, eller som har gjort et stort indtryk på dig? Hvorfor har det det?
- Er der ting i din hverdag, som du kan genkende fra myter og sagn? (F.eks. navne, bynavne, traditioner osv.) Hvis ja, hvilke?
- Synes du, myter og sagn er vigtige i nutiden? Hvorfor?
- Skal vi modernisere fortællingerne, så de bliver nemmere at forstå og forholde sig til?
- Skal vi f.eks. ændre teksten i nationalsangen fra "... og det er Frejas sal, og det er Frejas sal" til "og det er kærlighedens land, og det er frugtbarhedens land"? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Del jeres svar i klassen.

Foto: Presse

DET GRØNLANDSKE SAGN OG MYTOLOGISKE UNIVERS

Foto: wiki commons

Genrerne 'sagn' og 'myter' er nærtbeslægtet med folkeeventyr, og i dette materiale skal du arbejde med sagn og myter fra Grønland.

Den gamle grønlandske inuit-religion består af et utal af mytiske væsener og sagnomspundne figurer. De har hver især en vigtig rolle at spille for at skabe balance i universet.

Heldigvis blev disse myter skrevet ned på et tidspunkt, og derfor er de tilgængelige for os i dag.

- Forneden er der givet både tekster og lydfiler til en myte og et sagn. Lyt til og læs fortællingerne, og løs derefter de stillede opgaver på s. 40.

Hvad er forskellen på sagn og myter?

Myter er fortællinger, som handler om guder, der bor et andet sted, som vi ikke kan se, eller som kun særlige kan få adgang til. Myterne handler som regel om, hvordan verden, dagen, natten og andre 'uforklarlige ting' opstod.

Sagn tager udgangspunkt i mennesker, som bor på jorden, men som ofte får nogle særlige kræfter eller udfører store bedrifter – og gerne med hjælp fra guderne.

MYTEN OM ANINGAAQ OG MALIINA 1

Solen og månen har altid fascineret mennesket. F.eks. tilbad de gamle egyptere solen som gud, og i oldtidens Italien var månen en gudinde ved navn Luna. Også i Grønland findes der en spændende fortælling om solen og månen. Og til forskel fra mange andre landes myter, hvor solen ofte var repræsenteret ved en mandlig figur og månen ved en kvindelig, er det omvendt i den grønlandske version.

Foto: Birte Olsen

Laura Lennart Jensen er en udøvende grønlandsk musiker og spiller i forskellige bands. Udover det arbejder de også for Arctic Sounds – med både festivalen og i deres management. Arctic Sounds er Grønlands største musikfestival, hvor der er fokus på grønlandsk, nordisk og inuitmusik.

- **Lyt til Laura Lennart Jensen læse myten højt om Aningaaq og Maliina.**
Følg med i teksten de kommende sider.

LYT TIL NUMMERET HER

bit.ly/3ZmOun2

Illustration: Maria Kreutzmann

MYTEN OM ANINGAAQ OG MALIINA 2

Illustration: Maria Kreutzmann

“Dette er oprindelsesmyten om månen, Aningaaq, og solen, Maliina. Den fortæller historien om, hvordan månen og solen opstod, og hvorfor de aldrig mødes på himlen.

Før Aningaaq og Maliina blev til månen og solen, var de mennesker. De var bror og søster, som levede på en boplads sammen med en masse andre mennesker. Om vinteren boede de i et fælleshus sammen med resten af bopladsen, og om sommeren rejste de efter fangstdyrene. Det hændte, at der engang imellem kom udefrakommende til bopladsen, og når det skete, legede de alle ‘qaminngaarneq’ – lampeslukningsleg. I denne leg slukkede man alle lamper, så der blev helt mørkt, og alle, der deltog i legen, fandt en tilfældig person i mørket, som de havde sex med.

Under disse lampeslukningslege lagde Maliina mærke til, at den samme mand altid kom til hende og elskede med hende, men da der altid var mørkt, kunne hun ikke finde ud af, hvem den mystiske mand var.

En nat, da han atter lå hos hende, smurte hun noget sod på hans arm for at kunne genkende ham igen om morgenen. Da lamperne blev tændt, opdagede hun til sin forfærdelse, at det var hendes egen bror, Aningaaq, som havde elsket med hende. Hun blev så arrig, at hun tog en kniv, skar sit ene bryst af, smed det efter ham og sagde: ”Når du nu kan se, at jeg smager så godt, hvorfor tager du så ikke bare resten af mig?”

Hun tog en kæp, bandt tørret mos på den, dypede den i noget tranolie og løb væk. Af ren skam

MYTEN OM ANINGAAQ OG MALIINA 3

løb hun så hurtigt, hun kunne, ud af fælleshuset. Hun løb så hurtigt, at hun til sidst steg til vejrs. Aningaaq tændte også en fakkel og løb efter hende, og han steg også til vejrs, men på vejen gik hans fakkel ud, så der kun var en lille glød tilbage.

Det siges, at Aningaaq stadig løber efter sin søster på himmelen uden nogensinde at kunne nå hende. Det siges, at han løber så hurtigt efter sin søster, at han svinder ind og bliver mindre og mindre. Men når der er nymåne, og man ikke kan se månen, gemmer han sig og spiser og fylder sig med energi, så han kan løbe efter hende igen. Maliina, solen, er lys og varm, fordi der stadig er ild i hendes fakkel, og Aningaaq, månen, er kold og mørk, fordi hans fakkel kun er en lille glød.”

Illustration: Maria Kreutzmann

SAGNET OM KAASSASSUK 1

Sagnfigurer er også en del af de gamle fortællinger. Her fortælles om mennesker, som på en eller anden måde opnår guddommelige kræfter og udfører mirakuløse handlinger. Et godt eksempel er Herkules, som vi kender fra den græske mytologi. Herkules var enormt stærk og udførte store heroiske bedrifter. En elsket figur fra den grønlandske sagnverden er Kaassassuk – fortællingen om ham er højt skattet af mange grønlændere.

- Lyt til Laura Lennert Jensen læse fortællingen om Kaassassuk, eller læs selv.

LYT TIL NUMMERET HER

bit.ly/3ZmOun2

“Der var engang en mand og en kone, hvis børn døde kort efter fødslen. Men heldigvis fik de en søn, som forblev levende, og de kaldte ham Kaassassuk. Desværre var han en uheldig dreng. Hans forældre blev meget syge begge to og døde kort tid efter hinanden – og Kaassassuk blev meget tidligt forældreløs. Kaassassuk blev derefter taget i pleje i forskellige familier, men han kunne ikke holde maden i sig og var meget lille og blev derfor flyttet fra familie til familie.

Fordi Kaassassuk var så lille, blev han set ned på af de andre fra bopladsen, og de gav ham kun stykker med meget lidt kød på. Han var altid den sidste, der kom ind i husgangen, når der var mad, og han gav sig til at vente ved det sidste høje trin ind til huset, fordi han ikke kunne komme op selv. Så kappedes mændene om at hjælpe ham op, og de løftede ham op i næseborene, så Kaassassuks næsebor blev kæmpe store.

Kun en gammel mand hjalp ham og gav ham en kniv, så han kunne spise sin mad. Til sidst forbarmede en gammel kone sig over ham og tog ham i pleje. Selvom de to ældre mennesker passede på Kaassassuk, blev han drillet og mobbet af de andre på bopladsen.

En dag sagde den gamle kone til Kaassassuk, at han skulle gå ud i fjeldet og finde Pissap Inua – kraftens herre. Han var den eneste, som kunne give ham kraft og styrke til at blive stærk. Inden Kaassassuk begav sig afsted, fortalte den gamle mand ham, at så snart han mødte Pissap Inua, skulle han tre gange råbe: ”Pissap Inua, kom til mig, Pissap Inua, kom til mig, Pissap Inua, kom til mig!”

SAGNET OM KAASSASSUK 2

Kaassassuk begav sig afsted helt alene på den lange rejse og nåede langt om længe sin destination. Pissap Inua – Kraftens Herre, som har en rævelignende krop og ansigt som en ældre vis mand, viste sig for ham. Kaassassuk huskede, hvad den gamle mand havde fortalt ham, og råbte: "Pissap Inua, kom til mig, Pissap Inua, kom til mig, Pissap Inua, kom til mig!" Da Pissap Inua spurgte, hvad Kaassassuk gerne ville have, skyndte han sig at sige, at han ønskede styrke. Pissap Inua tog fat i Kaassassuk med sin hale og slyngede ham rundt i halen. Hver gang fløj der legetøj ud fra Kaassassuk, og tredje gang var han så stærk, at han kunne løfte en kampesten.

Han gik tilbage til bopladsen, men holdt sine nye kræfter hemmelige, og de andre på bopladsen behandlede ham lige så dårligt, som de altid havde gjort. Men det rørte ikke Kaassassuk længere. En dag, da det var blevet vinter, opdagede menneskene på bopladsen, at der var tre store isbjørne lige uden for bopladsen. De følte sig truede og vidste ikke, hvad de skulle gøre. Uden et ord gav Kaassassuk sig til at gå mod bjørnene, og han overvandt alle tre isbjørne med sine bare næver, mens resten af bopladsen så til.

Alle kiggede måbende, for der var ingen, der vidste, hvor stærk Kaassassuk var blevet, efter han kom hjem fra sin færd. Da han vendte tilbage til bopladsen, blev han hyldet som en stor helt.

Og om aftenen, hvor alle sad rundt om bålet, blev han inviteret til at være med. De andre gav ham god mad, de behandlede ham godt, og der var ingen drillerier den aften. Men Kaassassuk var ikke helt glad. Jo mere han tænkte, jo mere kom han i tanke om, hvor ondskabsfuldt de andre havde behandlet ham som barn. Han blev så rasende, at han hævnede sig og slog alle andre ihjel, bortset fra de to ældre mennesker, som havde taget sig af ham.

I noget tid levede Kaassassuk alene på sin boplads sammen med den gamle mand og den gamle kone. En dag hørte han om en anden boplads, hvor der angiveligt boede en mand, der var endnu stærkere end ham selv. Kaassassuk ville udfordre ham, og dermed ønskede han at være den stærkeste person nogensinde. Han satte sig i sin qajaq og roede hen til

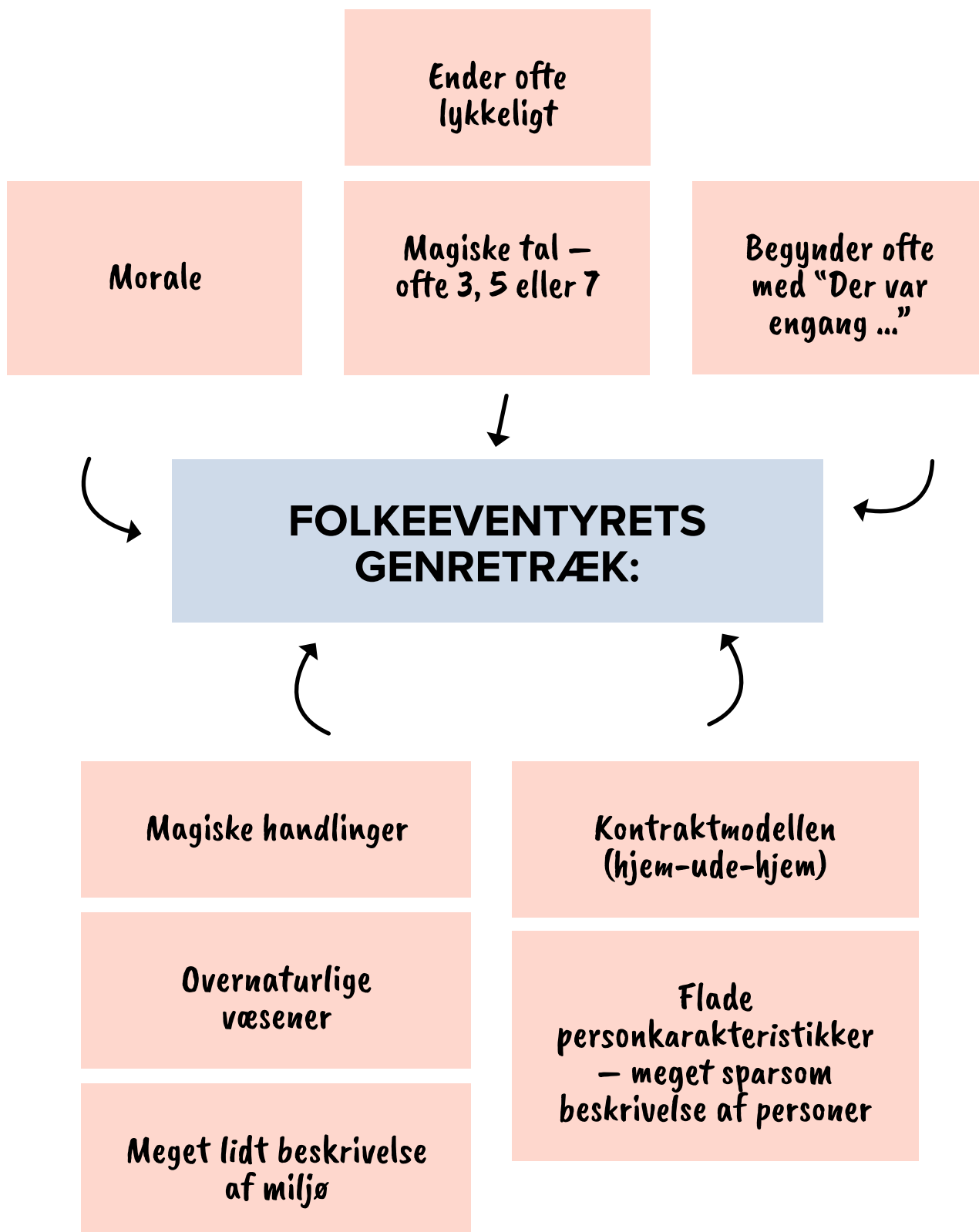

bopladsen for at udfordre den stærke mand. Da han kom hen til bopladsen og fandt den mand, han var kommet efter, gik han direkte til angreb på ham. Men med et snu tag og uden noget besvær løftede den stærke mand Kaassassuk og smed ham i søen og ydmygede Kaassassuk foran alle andre på bopladsen. Kaassassuk måtte erkende, at han havde mødt sin overmand."

Illustrationerne i fortællingen af Kaassassuk er malet af den grønlandske kunstner Jakob Danielsen, som levede fra 1888-1938.

ARBEJD MED SAGN OG MYTER 1

Sagn og myter er begge to genrer, som er tæt beslægtet med folkeeventyret.

ARBEJD MED SAGN OG MYTER 2

Foto: Grey Geezer

Kilde: de.wikipedia.org/wiki/Datei:Kaassassuk-Sculpture-2.jpg

Arbejd sammen to og to, og løs opgaverne herunder.

Opret et dokument på din computer, kopier spørgsmålene derover, og skriv svarene.

- Hvilke genretræk kan du genkende fra de fortællinger, som du har læst eller lyttet til? Se genretræk for folkeeventyr på s. 39. Find eksemplerne i de to tekster, og skriv dem ned i dokumentet.
- Ofte har folkeeventyr en lykkelig slutning, hvor hovedpersonen sejrer, og mange gange ender fortællingen med: "Han fik prinsessen og det halve kongerige, og de levede lykkeligt til deres dages ende". Hvordan er slutningen på fortællingen om Kaassassuk?
- Foran Grønlands Selvstyres bygninger, i hovedstaden Nuuk, er der en stor statue af Kaassassuk, som bliver slynget rundt i Pissap Inuas hale (se billedet foroven på siden). Det er en tradition i Nuuk, at nyudklækkede studenter danser rundt om statuen, når de har fået deres studenterhuer. Det gør de, fordi de mener, at fortællingen om Kaassassuk har en vigtig morale, som er ligeså vigtig i dag, som dengang historien blev til. Hvad tror du, den morale er? Og er du enig i, at moralen også er vigtig i dag? Begrund dit svar.
- Kender du til andre fortællinger, som minder om fortællingen om Kaassassuk? Det kan være fortællinger fra Danmark eller andre steder i verden.
- Hvorfor tror du, at der er så mange grønlandere, som holder så meget af fortællingen om Kaassassuk?
- Hvad synes du om fortællingen om Kaassassuk og hvorfor?

Find mere hjælp til analyse af folkeeventyr her: indidansk.dk/eventyr

INUK UUMMARIT – MENNESKE VÅGN OP!

Foto: Presse

En af de sange, som Sound of the Damned spiller, er 'Inuk Uummarit', som betyder 'Menneske vågn op!' I sangen ses det, hvordan bandet laver tydelige referencer til de gamle myte- og sagnfigurer, som I har hørt om i forrige opgave.

Arbejd sammen to og to, og læs sangteksten. Læg mærke til, at den både er givet på grønlandsk og med en dansk oversættelse.

Klik her, og lyt til sangen:

LYT TIL NUMMERET HER

bit.ly/3ZmOun2

INUK UUMMARIT – MENNESKE VÅGN OP!

Inuk egeerit sumiippit?

Siuaasatta ileqqui tammararnikut
Ilisarnaatigut tammarartut
Upperinikuusat qallerneqarnikut
Inuk uummarit, inuk uummarit

Naak **angakkoq** sumiippit
Ameerluta nungulerpaatigut
Aningaaq naak aqquissarput
Taartumi nikissinnaajunnaaqqavugut
Pissaap inua naak nunatta tarnia
Inuk uummarit

Naak inuit nunaat
Avissaartilluta nunasiaraatigut
Immikkoortilluta atsersoraatigut
Toornagut ikiortigut
Ajortorsuartut isigineqalerlutik
Kinaassuserput kanngusaarneqarluni

Nunarput imaannaanngitsoq
Kiinnagut kakiornillik
Nutsagut takisuut
Pisattagullu pinngortitameersut
Ilisarnaatigut immikkuullarissut
Nuna pigineqarsinnaanngitsoq
Avatangiisit atornerlunnagut

Naak inuit nunaat
Avissaartilluta nunasiaraatigut
Immikkoortilluta atsersoraatigut
Toornagut ikiortigut
Ajortorsuartut isigineqalerlutik
Kinaassuserput kanngusaarneqarluni

Inuit immitsinnut nassaarisa
Piniartorsuit nerisikkaatigut
Arnartagut siunissarput qaamasuutikkaat
Meeqqagut nangitsisussat
Tulluusimaarutissagut amerlaqaat
Qaa ileqqugut tigoqqitsigit
Utertitsigit!

Menneske/inuk vågn op, hvor er du?

Vores forfædres traditioner er forsvundet
Vores kendetegn er forsvundet
Vores tro er udskiftet
Menneske/inuk vågn op, menneske/inuk vågn op

Åndemaner, hvor er du?

De flår os og udrydder os
Måne, hvor er vores vej?
Vi står stille i mørket
Kraftens Herre, hvor er vores lands sjæl?
Menneske/inuk vågn op

Hvor er Inuit/menneskenes land?
De skiller os og koloniserer os
De isolerer os og giver os navne
Vores hjælpeånder hjælp os
De bliver anset som onde
Og vores identitet bliver nedværdiget

Vores mægtige land
Vores tatoverede ansigter
Vores lange hår
Vores træk fra naturen
Vores særlige kendetegn
Land der aldrig kan ejes
Misbrug ikke miljøet

Hvor er Inuit/menneskenes land?
De skiller os og koloniserer os
De isolerer os og giver os navne
Vores hjælpeånder hjælp os
De bliver anset som onde
Og vores identitet bliver nedværdiget

Inuit/mennesker lad os finde hinanden
Fangerne giver os mad
Kvinderne gør fremtiden lys
Vores børn skal overtage
Vi har mange ting at være stolte af
Kom nu, lad os tage vores skikke tilbage
Lad os bringe dem tilbage!

Teksten er oversat af Laura Lennert Jensen, Arctic Sounds, 2025

INUK UUMMARIT – MENNESKE VÅGN OP!

Ordliste

Inuk: Et menneske – **Inuit:** (flertal) Mennesker

Åndemaner – angakkoq: En person, som var bindeleddet mellem menneskene og guder-nes verdener. Vedkommende kunne igennem trance få kontakt til den anden verden.

Måne – Aningaag: Kendt fra myten om solen og månen, som er søskende.

Kraftens herre – Pissaap Inua: En sagnfigur med ulvekrop og menneskeansigt – også kendt fra fortællingen om Kaassassuk.

Billede af Maria Kreutzmann

Vores Hjelpeånder – Toornagut: Åndemane-ren hidkaldte hjelpeånderne til at guide og lede vedkommendes ånderejser. På billedet kan ses den store hjelpeånd **Toornaarsuuk**.

Find mere hjælp til
analyse af folke-
eventyr her:

indidansk.dk/eventyr/

Illustration: Maria Kreutzmann

Svar på følgende spørgsmål, efter I har læst teksten.

Opret et fælles dokument på jeres computere, kopier spørgsmålene derover og skriv svarene.

- Hvordan er tekstens komposition?
- Hvad handler teksten om? Hvorfor mener I det?
- Hvordan er stemningen i teksten? Find ord og beskrivelser til at understøtte jeres udsagn.
- Hvilken fortællersynsvinkel er brugt? Find eksempler.
- Hvordan bliver sproglige virkemidler brugt i denne sang? Find eksempler.
- Hvordan passer stemningen i teksten overens med stemningen i musikken? Hvorfor mener I det?
- Bandet synger om et 'De'. Hvem bliver der refereret til?
- I 2. strofe bliver der nævnt åndemaner, Måne og Kraftens Herre. Hvorfor henvender bandet sig til dem, i stedet for at henvende sig til politikerne, kongehuset og styresystemet?
- I sidste strofe bliver kvinderne nævnt. Hvilken rolle får de i sangen, og hvad skal de være med til?
- Hvad er budskabet i denne sang? Hvorfor mener I det? Find eksempler i teksten til at understøtte jeres udsagn.
- Hvem er modtagerne af denne tekst? Hvorfor mener I det?
- Hvad er jeres mening om sangen? Hvorfor?

A large, irregular orange shape with a scalloped edge, resembling a drop or a stylized letter 'C', centered on a white background. It contains the text 'MUSIK 6. KLASSE OG VALGFAG' in white, bold, uppercase letters.

**MUSIK
6. KLASSE
OG VALGFAG**

FÆLLES MÅL

MUSIK 6. KLASSE OG VALGFAG

KOMPETENCEOMRÅDE OG -MÅL

KOMPETENCEOMRÅDE

1. **Musikalsk skaben (V)**
Musikalsk skaben (6. kl.)
2. **Musikforståelse (V)**
Musikforståelse (6. kl.)

KOMPETENCEMÅL

1. Eleven kan arbejde eksperimenterende med kreative processer i musik.
Eleven kan arrangere og komponere musikalske udtryk.
2. Eleven kan forholde sig kvalificeret til musikalsk praksis og musiks betydning.
Eleven kan lytte opmærksomt til og udtrykke sig varieret om musik fra forskellige genrer, kulturer og perioder.

FÆRDIGHEDS- OG VIDENSOMRÅDE OG -MÅL

Komposition og arrangement

Eleven kan komponere og arrangere enkle musikstykker og anvende enkle notationsformer.

Eleven har viden om komposition og arrangement og enkle notationsformer.

Musikoplevelse

Eleven kan forholde sig kvalificeret og nuanceret til musikoplevelser.

Eleven har viden om udtryk og virkemidler i musik.

EKSEMPLER PÅ LÆRINGSMÅL

1. Eleven kan på baggrund af teori og praktiske eksempler skabe sin egen rap.
2. Eleven har baggrundsviden til at få en særlig koncertoplevelse.

BEMÆRK

Ovenstående Fælles Mål er eksemplariske og dækker ikke nødvendigvis hele målgruppen for skolekoncerten. Til gengæld er opgaverne i undervisningsmaterialet enkle at justere i sværhedsgrad og kan tilpasses alle klassetrin i pågældende målgruppe. De udvalgte målpar er med andre ord ikke udtømmende for materialets relevans.

TIL MUSIKLÆREREN

TARRAK

UNDERVISNINGSMATERIALET

Materialet er skrevet som et kort forløb til musik i 6. klasse og valgfag, og eleverne får en kortfattet indføring i nogle grundelementer i rap-genren. Eleverne får eksempler på forskellige rappers brug af virkemidler, som belyser teorien.

Eleverne tages med gennem nogle sprogøvelser, som leder frem til, at de selv forsøger at skrive en kort rap. Det kan synes som dansk- og ikke musikopgaver, men i rap er tekst og musik uløseligt bundet sammen. Teksten har percussive træk, hvilket både understøtter indholdet og giver den musikalske del et karakteristisk lag.

Beatet til rappen kan eleverne selv spille og indspille, eller de kan finde præ-indspillede beats via links på nettet.

- Lad eleverne læse teksten om rap, og bring deres egne erfaringer og musiksmag med ind i samtalen om genren.
- Læs om rappens elementer, og lyt til eksemplerne. Hav endelig teksten med fra en lyrics-søgning på nettet.
- Arbejd selv i små grupper.

Overvej at have reflekterende samtaler undervejs med eleverne om at arbejde i kreative processer, fx:

- Hvordan husker man undervejs i øvelserne at rette fokus både på processen og på produktet?
- Hvordan fremmer man evnen til at turde være eksperimenterende og prøve sig frem og ikke være bange for at fejle?
- Hvad gør man, hvis det er svært?

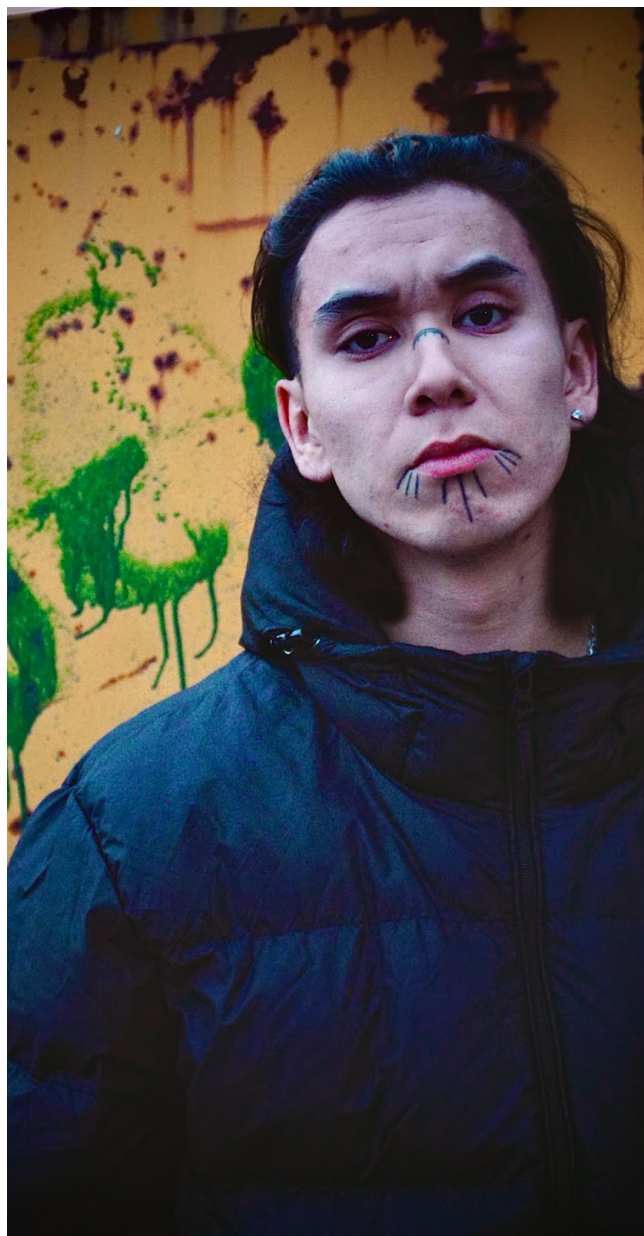

Foto: Laura Lennert Jensen

LÆS OM RAP

- Ordet 'rap' er en sammentrækning af de tre engelske ord 'rhythm and poetry'. Rap er en musikalsk genre og en stor del af hip-hop-kulturen. I rap-musikken tales teksten oftest hen over et beat. Rap-genren er en undergenre til lyrik, da teksterne typisk er bygget op på samme måde med strofer og omkvæd som lyrik-genren.

- Rap-musikken har dybe rødder i slavernes musikalske traditioner.

Hvor den vestlige kultur har harmoni som sin styrende parameter, lægger den afrikanske langt større vægt på rytme. Her er det percussioninstrumenter, der udgør fundamentet, hvilket nedtoner vigtigheden af harmonik.

Da unge afro- og latinamerikanere i New Yorks ghetto-områder op gennem 1970'erne begyndte at rappe, var de ikke de første, der talte rytmisk og rimende til musik. De stod på skuldrene af en tradition, som kom til det amerikanske kontinent 300 år tidligere.

I hiphop-kulturen opstod nye fænomener såsom breakdance, beatboxing, graffiti og rap. Rap-musikken var i begyndelsen en del af en subkultur, men i starten af 00'erne slog mange rappere også igennem i populærkulturen. Rappen udvikledes med fokus på skills. Det vil sige rappernes færdigheder ud i rim, billedsprog, evnen til at fortælle en historie, timing, attitude, flow etc.

- Rap-musik handler om at 'fortælle sin sandhed'. På mange måder kan genren være mere sårbar end andre, da rapperen i bund og grund sætter historien først. Sangstrukturen er typisk relativt enkel, men rap-sangskrivningsprocessen afhænger i høj grad af talerens historie. For at skrive rapsange, der går rent ind, skal lytteren tro på rapperen.
- Rapperen Tarrak fik stor opmærksomhed, da han udgav singlen 'Tupilak' i 2016, hvori Uyarakq, Peand-eL og musikmageren PlusQ (Qillannguaq Berthelsen) har sat musik til Tarraks indspark til sprogdebatten. Selve omkvædet er et sample taget fra det kendte band Mariinas hit 'Tupilak' fra 1992. Tarrak gjorde også brug af et sample, som inde-

holder en telefonsamtale mellem en kvinde og en vagthavende ved politiets akuttelefon 114. Mere om sampling senere.

- Tarrak har med sin musik blandet sig i debatten om det grønlandske sprog i en til dels dansksproget hverdag: Med vedtagelsen af den grønlandske skolelov af 1950 blev der indført en opdeling af eleverne i Grønland i A- og B-klasser efter andet klassetrin. I A-klasserne blev der undervist på grønlandsk, mens der i B-klasserne blev undervist på dansk i en lang række fag. Et resultat af A- og B-klasserne var, at en del af befolkningen blev primært dansktalende, de såkaldt dansktalende grønlændere. Denne del af befolkningen er overrepræsenteret i den økonomiske elite i dag, bl.a. fordi de havde bedre muligheder for at tage videregående uddannelser. Det forhold har skabt en bitter stemning i sprogdebatten i Grønland mellem de grønlandsktalende, som kritiserer, at det er svært at klare sig godt i det grønlandske samfund uden at kunne tale dansk, og de dansktalende grønlændere, som føler sig afskåret fra den nationale identitet i deres hjemland, fordi de ikke taler sproget.

Foto: Bolt Lamar

RAPPENS ELEMENTER 1

RIM

**FOR AT HA' EN GOD TEKST, SKAL
DU HA' NOGLE FEDE BARS.
FOR AT HA' NOGLE FEDE BARS,
SKAL DU HA' NOGLE FEDE RIM.**

En bar er en sætning, som du kan nå at sige, mens I tæller 1-2-3-4 til beatet.

Og beatet er den rytme, I rapper til.

I skal altså bruge nogle rim.

Mens I læser om rim herunder, bliver I præsenteret for nogle musikeksempler. Find musikeksemplerne undervejs, og find også en side med lyrics, så I kan læse med. Det gør I ved at skrive rappens titel og tilføje 'lyrics'.

ENDERIM

Enderimet ligger på 4-slaget. Det er lettest at starte med enstavelses-enderim, fx:

hat, kat, skat, klat.

I kan også finde rim med to eller flere stavelser.

Eksempel på enderim:

Beastie Boys: Paul Revere (1985)

Now here's a little story i've got to **tell**
About three bad brothers you know so **well**
It started way back in **history**
With AD-rock, M.C.A., and me – **Mike D**

- Lav lige en battle på bars med din sidemakker:
Du starter fx med at sige:
"Jeg har en kat" Sidemakkeren svarer med et andet rim:
"Har den måske fnat" Fortsæt, til I ikke kan mere.
- Prøv med længere bars:
"Jeg har lige lært at rime." Makkeren siger fx:
"Det' flot. Du gjorde det på under en time." (Mange stavelser = nogle stavelser skal siges hurtigt!)

Læg for resten mærke til, hvor enkelt beatet i Beastie Boys-eksemplet er til en start. Rapperen er næsten alene (a cappella).

Foto: Laura Lennert Jensen

RAPPENS ELEMENTER 2

INDRIM

I kombination med enderim kan man finde indrim. Det er et eller flere ord inde i teksten, der rimer på hinanden og enderimet. Indrim er sejt – og ikke helt let.

N.W.A.: 100 Miles and Runnin' (1990)

Runnin' with my brothers, headed for the home **base**
With a steady **pace** on the **face** that just we **raced**

Måske vil I sige: "face og raced rimer da ikke", og I har sådan set ret. Men det er en af de ting, der er særlig ved gode rappere: De kan hive i ordene, mens de rapper, så rimene alligevel kommer til at passe. Man siger, at rapperen bruger artikulation til at få ordene til at rime.

Læg mærke til, at der er masser af sampling af reallyd, dvs. lyde fra 'virkeligheden', som er flettet ind i nummeret.

- Lav indrim med to ord. Start med at finde på ordene, fx: time og besvime:
"Da der var gået en time, var hun ved at besvime".
Fortsæt med charme og larme.
- Find selv på flere. Hvis der ikke er plads til ordene i rytmen (for mange stavelser), må I snuppe nogle endelser af eller sige nogle ord meget hurtigt – eller finde et andet ord.

MULTIRIM

Multirim er virkelig specielt for rap – og det er en stor kunst at få rimene til at passe med det indhold, rapperen gerne vil rappe om. Alle slutordene rimer på hinanden i dette eksempel:

L.O.C.: Dominologi (2001)

Det er L.O.C der naviger'
Så hvad vil I her
Yo hvad kan du player
Århus V affilieret
Der råber: "Hva så dér"
Ud af en TTer
Øjne de bliver fikseret
Bitches de kommenterer
Din so bliver distraheret
Skriger som en retarderet
Når vi retalierer
Kun halvt kamoufleret
Kan ikke tage jer fucking hos mere
Er ved at knække mig når vi konverserer

I virkeligheden er det nok mere vokalen lige før det sidste bogstav i rimordene, der rimer, og endelsen (t eller r) får meget lidt lyd – og betydning for lydbilledet.

Prøv at sige alle enderimene – som er multirim – og få dem til at rime i jeres udtale.

Husk også at lytte til en indspilning af nummeret, og find en lyrics-side.

BOGSTAVRIM

Bogstavrim er egentlig ikke rim, som vi plejer at forstå rim. Det er faktisk bare ord, der begynder med det samme bogstav, fx 'fem flade fluer på et fladt flødebol-lefad' eller 'duft af brænderøg blandt brunlige bregner, blåsorte bær'. De ens bogstaver skaber en vigtighed af ordene. Småordene behøver ikke at have samme begyndelsesbogstav.

Østkyst Hustlers: Håbløs (1996)

Ja, jeg ku' sagtens blive moderne, dyrke det
der hitter
og stå med fedthår og fluebriller, frozen margaritaer

Her er så igen et enderim, der ikke rimer på skrift, men som rimer, når Østkyst Hustlers rapper ordene.

RAPPENS ELEMENTER 3

FLOW & BEAT

Rap er semi-talte rim, som tales rytmisk over et beat – en rytme.

Teksten siges på en måde, som er særlig for hver enkelt rapper. Begrebet kaldes 'flow', og det er helt centralt i rap. Det er den måde, man 'flyder på et beat'. I rap tæller man ikke ord, men stavelser.

Et langsomt flow er lettest, teksten bliver tydelig. Det gør, at budskab og indhold kommer klart igennem. Det er spændende og interessant for lytteren, når der sker noget nyt, noget variation. Husk, at pauser også er vigtige. Hurtige flows imponerer lytteren, men tydeligheden i teksten forsvinder, og det bliver svært for lytteren at forstå teksten.

Det er i høj grad rapperens flow, der definerer stilen. Hvis man forestillede sig, at man bad tre forskellige kunstnere rappe den samme tekst, ville det komme til at lyde helt forskelligt. I andre rytmiske musikgenrer taler man om 'feeling' og inden for klassisk musik om 'frasering'. Det er sider af samme sag. Hver kunstner har sin måde at fremføre musikken på. I rap ville de tre forskellige kunstnere placere stavelserne forskelligt i forhold til beatet (før, på eller efter), rappen ville også blive lagt i forskellige stemmelejer og med en forskellig grad af tilbagelænethed. Som beskrevet i afsnittet om rim har rappere også helt forskellige og meget personlige måder at artikulere deres tekster, hvilket bl.a. høres i de ord, man ikke tror kunne rime, men som gør det alligevel.

SAMPLING

Tidlige beats bestod i hovedsagen af samples af allerede udgivet musik, som man rappede over, men spørgsmål om copyright har siden 1980'erne trukket rapmusikken i retning af originale produktioner.

Inden for dansk rap er der flere eksempler på musikere, der ikke havde fået godkendt en sampling, før de tog den i brug. Samplingen kan fx være en akkordrækkefølge, en basgang eller et iørefaldende riff eller omkvæd.

Eksempel 1: Den Gale Poses største hit 'Spændt op til lir' fra 1998, hvor pladeselskabet ikke havde fået lov til at bruge dele af Imagination-nummeret 'Music and Lights', før pladen blev udgivet. Sagen endte med, at alle indtægterne fra 'Spændt op til lir' gik til rettighedshaverne bag Imagination-nummeret.

Eksempel 2: MC Einars juleklassiker 'Jul det' cool' sampler Leroy Andersons evergreen 'Sleigh Ride'. Et

forlig afgjorde, at en arving til Anderson får 80 % af indtægterne, når MC Einars nummer spilles.

Eksempel 3: Madonnas 'Hung Up' sampler Abbass 'Gimme! Gimme! Gimme!', men i dette tilfælde er der orden i tingene. Selvom det ikke var let, endte Madonna med at få tilladelsen fra ABBA.

Sampling kan være meget mere end at bruge andre kunstners værker.

Det er meget brugt at sample 'reallyde'. Når man som musiker skaber et lydlandskab på en indspilning, som skal efterligne lyden af et sted, inkluderer denne tilgang nogle bevidste valg i forhold til den symboliske betydning, man som kunstner ønsker at tillægge stedet. Det kan være fx lyden af natur og slædehunde som i Inneruulats Qimusseq ('Hundeslæde') eller sirener, bremsende biler og råbende mennesker hos N.W.A.: 100 Miles and Runnin'

I nummeret Tupilak gør Tarrak brug af et reallyds-sample, som indeholder en telefonsamtale mellem en kvinde og en vagthavende ved politiets akutberedskab 114 omhandlende den 32-årige hjemløse mand Daniel. Han døde på Amagerbro i 2014 foran en hel skare af mennesker, der desperat forsøgte at få fat i en ambulance til den berusede mand. I samplet hører man vagten spørge, hvorvidt manden er dansk eller grønlænder. I Tarraks nummer bliver eksemplet brugt som bevis for, at en grønlanders liv ikke bliver regnet for ligeværdigt med en danskers.

HARDCORE RAP

Hardcore rap-genren, som Tarrak tilhører, er karakteriseret ved vrede og frustration, evt. også aggression, og disse følelser bliver udtrykt i musikken, der er en hårdt-pumpet bas og et upoleret trommespor, gerne blandet med dissonerende eller støjprægede elementer. Håndheden forplanter sig også i sproget, som provokerer ved at sige alt det, man ikke må sige. Hardcore tekster er ofte et slag i ansigtet på pænheden og den politiske korrekthed. Hardcore rap er dog ikke uden poetiske virkemidler, for også denne type rappere må vise deres værd gennem rim, flow og kendskab til sproget.

Den rap, I skal arbejde med selv at skrive om lidt, behøver ikke at tilhøre samme hardcore-genre.

Læs evt. om flere rap-genrer her: emastered.com/da/blog/types-of-rap

Der er også mange musikeksempler.

ARBEJD SELV

Gå i grupper på 3-4 elever, og start jeres egne overvejelser om at skrive en rap.

Gennemgå de følgende punkter, og prøv at blive enige om en fremgangsmåde.

- Hvilken historie vil I fortælle? Det kan sagtens være fiktion – behøver ikke at være selvpålevet.
- Hvilket beat vil I bruge?
- Find gratis, royalty free beats på nettet. Søg på 'beat til rap', og vælg noget enkelt uden for meget melodi til en start, så I ikke er i tvivl om, hvor 1-slaget ligger.
- Et beat på 85-110 bpm (beats per minute) er godt. I kan også vælge at indspille et beat selv.
- Lav en rimbank, fx på mobilen. Start med at finde ord, der har relation til jeres historie. Find derefter ord, der rimer på jeres ord – både en- og flerstavellesord. Find også bogstavrim.
- Sig og skriv bars. Find på rigtig mange – måske 20. Det er ikke sikkert, at I kommer til at bruge dem alle sammen. Spil beatet, mens I arbejder, og find ud af, hvilke bars der ligger godt i munden og er lækre at sige.
- Husk, at al begyndelse tager tid, så lav en kort rap!
- Vil I bruge samples? I undervisningen er det ok at bruge andre kunstners værker. Det er jo bare rap-eksempler, som I ikke går ud og udgiver bag efter.
- Når I er nogenlunde tilfredse, er I klar til at øve. I skal alle sammen prøve at rappe jeres rap, men ikke samtidigt. I vil lynhurtigt udvikle hver jeres flow, som er forskelligt fra de andres.
- Er I seje? Optag eller rap live foran klassen!

KILDER

[Lex.dk](https://lex.dk): Rap

[Musiklopedia.dk](https://musiklopedia.dk): Grønlandsk musik

emu.dk: Rap i replikken

Søren Lund-Olsen og Thomas Meesenburg: Rap – historie og analyse

Foto: Josef Tarrak-Petrussen

TIL MUSIKLÆREREN

SOUND OF THE DAMNED

UNDERVISNINGSMATERIALET

Sound of the Damned er et ungt, grønlandsk metal-band kendt for deres fusion af dødsmetal og metalcore, kombineret med rå tekster om ungdom, grænser og identitet. Med base i Nuuk, Grønlands hovedstad, har bandet opnået anerkendelse for deres kraftfulde lyd og energiske optrædener både i Grønland og internationalt.

Teksterne er på både engelsk og kalaallisut (grønlandsk) og bliver leveret med karakteristisk intensitet af forsanger Sebastian Enequist. En vigtig præsentation af inuit-kulturen gennem ord og musik, som vil styrke elevernes forståelse af og viden om Grønland. Eleverne læser om dødsmetal som genre, og de får en enkel gennemgang af genreens baggrund og historie.

MUSIKERNE ER

- Tuka Allarnej Nielsen Lyberth: Trommer
- Hermann Josefsen: Bas
- Magnus Biilmann Trolle: Guitar
- Pani Enequist: Creative director
- Sebastian Enequist: Guitarist og sanger

UNDERVISNINGSMATERIALET

Undervisningsmaterialet består af 5 dele:

1. En tekst om dødsmetal som genre.
2. En tekst om, hvad og hvordan musikerne bruger dødsmetal til at udtrykke sig.
3. Oplæg til klassesamtale.
4. Opgave om formanalyse af nummeret 'Inuit Uummarit'.
5. Se facitliste på næste side, og giv den evt. til eleverne som hjælp til analysen.

Foto: Pani Enequist

FORMANALYSE – FACITLISTE

Nummeret er – helt tro mod dødsmetalgenren – meget kompliceret. Derfor gives herunder en gennemgang af nummeret, så du har mulighed for at hjælpe og lede eleverne på rette spor, når de går i gang med formanalysen. På s. 56 er nogle brikker, som kan klippes ud og bruges, mens analysearbejdet foregår.

Formanalyse - tempo ca. 140 bpm 4/4 - varierer med halvtaktsfornemmelse (alla breve)

Intro – del 1 (groove) – 4 takter

Intro – del 2 (groove + arpeggiator guitar) – 4 takter

Intro – del 3 (groove med dobbelt stortromme + arpeggiator guitar) – 4 takter

Intro – del 4 (instrumental pre-chorus) – 8 takter

Vers – 8 takter

Bro (pre-chorus) – 8 takter

Vers – 8 takter

Bro (pre-chorus) – 8 takter

Omkvæd – 8+8 takter (16 takter i alt)

C-stykke (Alternativt omkvæd) – 8 + 8 + 8 + 4 + 1 takter (29 takter i alt)

Mellemstykke 1 – 8 takter

Mellemstykke 2 – 8 takter

Mellemstykke 3 – 8 takter

Mellemstykke 1a – 8 takter (med guitar variation)

Mellemstykke 2a – 8 takter + 1 (9 takter i alt)

Solo – 16 takter + 1 (17 takter i alt)

Omkvæd – 8+8 takter (16 takter i alt)

C-stykke (Alternativt omkvæd) – 8 + 8 + 8 + 4 + 2 takter (30 takter i alt)

Outro – 8 takter + Break/SLUT på “2så”-slaget takt 9

Foto: Presse

DØDSMETAL SOM GENRE

GENREKENDETEGN

Lydbilledet i dødsmetal er ofte kaotisk, hurtigt, brutalt, dystert og mørkt. Ofte er numrene teknisk svære at spille med mange temposkift og en bund af komplekse taktarter. Mange bands gør også brug af 'dissonans', som betyder 'mislyd'.

HVILKE INSTRUMENTER?

En typisk dødsmetal-besætning består af 1 sanger, 2 guitarister, 1 bassist og 1 trommeslager.

I Sound of the Damned lægger Pani et ekstra lag på musikken med trommedans, strubesang og growling.

INSTRUMENTERNES KARAKTERISTIKA

• Vokal

Noget af det mest karakteristiske ved dødsmetal er den dybe og 'growlende' vokal. Sangteksterne er ofte morbide og dystre – krydret med gutturale, mørke brøl. ('Guttural' betyder 'fra struben').

• Guitar

Guitarerne kan være nedstemte og forvrængede, dvs. de kan spille dybere toner end 'normalt', ligesom lyden føres ud gennem forskellige pedaler, der ændrer og forvrænger den.

• Bas

Bassen kan ligesom guitarerne være stemt dybt og spiller med en 'buldrende' lyd.

• Trommer

Trommerne er dominerende og især karakteriseret ved hurtig dobbeltpedal på stortrommen (kan nærmest lyde som et maskingevær) og mange bækkener. Et dødsmetal-trommesæt er ofte meget stort med bl.a. mange bækkener og tammer.

TEMPO

Ofte er dødsmetalnumre hurtige og kaotiske krydret med foruroligende pauser og breaks. Men nogle bands spiller dog også langsomme, monotone og dybe melodier.

Ofte er dødsmetalnumre ret lange – det er ikke unormalt, at et nummer varer 6-7 minutter.

Foto: Presse

TEKSTUNIVERS

Teksterne i dødsmetal er ofte meget brutale og voldelige med inspiration hentet fra bl.a. splatterfilm, okkultisme og satanisme. Ofte finder man også elementer af filosofi og samfundskritik.

Sound of the Damned har videreudviklet tekstuniverset med Panis personlige og reflekterende tekster over kulturelle emner. I deres tekster indgår også elementer fra grønlandske sagn og myter.

Se et eksempel på en af deres tekster – Inuk Uummarit – i dansk materialet, s. 42, og hvis I ikke allerede har lavet analysen af teksten, kan I gøre det nu.

DØDSMETAL – DEN MØRKE SIDE AF SINDET

'Dødsmetal' er en ekstrem undergenre inden for heavy metal-musik, og 'heavy metal' er en undergenre af 'rock'. Der findes mange genrer inden for metal-musik, bla. 'doom metal', 'nu metal', 'trash metal', 'speed metal', 'pagan metal', 'rap metal' osv. I dødsmetal er den teknisk svære musik båret af forvrængede guitarer og dobbelte stortrommer spillet i et hæsligt og skiftende tempo, ligesom der ofte er et kaotisk lydbillede. Vokalistens rolle er karakteristisk med en særlig 'growlende' sangteknik (det betyder at 'knurre' eller 'brumme').

Fælles for genrerne er, at alle orkestrene beskæftiger sig med den mørke side af sindet. Omdrejningspunktet i sangteksterne og i det kreative udtryk, herunder bandets logo, er ofte ondskab, død, ødelæggelse, djævl, okkultisme, satanisme, melankoli og angst.

Dødsmetalgenren startede som en oprørskultur imod det konforme og normale i samfundet i slutningen af 1980'erne i USA, og teksterne var spækket med ondskab og splattertemaer. I dag er sangteksterne stadig fyldt med ødelæggelse og forbandelse, fordi det er en del af genren, og det skal man huske. Det er bare noget, de leger – og det er jo meget godt at vide, at dødsmetalmusikerne ikke er syge, satanistiske weirdos. Men dødsmetalbandsene tager universet dybt seriøst, da de grimme og svære ting her i livet også skal have et musikalsk udtryk. Sebastian fortæller i videoen 'Presentation' om, hvordan musikken gør det lettere for ham at udtrykke sine følelser.

Som mange andre dødsmetalbands synes Sound of the Damned, at det visuelle udtryk er vigtigt for at understøtte musikken og teksterne. Der findes flere eksempler på heavy-bands, hvor man i mange år slet ikke vidste, hvordan bandmedlemmerne så ud. Det visuelle udtryk var stærkere end bandets identitet. Det meget kendte heavy metal-band, Iron Maiden, er et godt eksempel på det. Deres grafiske udtryk, både i logo og cover-art, var så stærkt, at man ikke behøvede at se bandmedlemmerne. I stedet brugte de en maskot som visuelt udtryk og et fedt logo. Maskotten hedder i øvrigt 'Eddie The Head'.

Foto: Presse

FORSLAG TIL KLASSESAMTALE

- Kom med bud på, hvilke fordomme I tror, der eksisterer om dødsmetalgenren og hvorfor.
- Har I forudindtagede holdninger til genren, og hvis ja, hvilke?
- Kan den korte forberedelse her i materialet rykke noget ved jeres fordomme?
- Kender I nogle bands, hvor det visuelle udtryk er vigtigere, end hvordan musikerne ser ud?
- Hvordan er det med teksterne? Kan man høre dem? Hvis nej, hvad kunne løsningen på det problem være?
- Har I fået lyst til at undersøge genren ved fx selv at gå til dødsmetalkoncert?

FORMANALYSE – INUK UUMMARIT

- Gå i grupper på 2-3 elever.
- Lav en formanalyse af Inuk Uummarit.
- Beskriv nummerets opbygning, fx intro, vers, omkvæd, mellemstykke og afslutning.
- Analyser, hvordan instrumenter, vokal, tempo, rytme og dynamik bruges til at skabe stemning og intensitet.
- Forklar, hvordan form og udtryk hænger sammen med dødsmetalgenreens genrekendetegn.
- Inddrag gerne musikfaglige begreber som riffs, breaks, blastbeats og growl.
- Hvis I har erfaring inden for genren, så vurder, hvordan nummeret adskiller sig fra eller minder om andre metalgenrer.
- Brug gerne tidskoder som eksempler for jeres analyse.
- Del jeres resultater med resten af klassen, og brug musikfaglige argumenter.

Disse brikker kan klippes ud og bruges, mens I analyserer. Skriv bare flere brikker, hvis I mangler nogle.

LYT TIL INUK UUMMARIT HER

bit.ly/3ZmOun2

Find teksten på s. 42.

Intro 1	Bro	Mellemstykke	Outro
Intro 2	Bro	Solo	
Intro 3	Mellemstykke	Solo	
Intro 4	Mellemstykke	Omkvæd	
Vers	Mellemstykke	Omkvæd	
Vers	Mellemstykke	C-stykke	